Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дења ● ЕРА, 24 ДЕКАБРЬ, 1981 ШУ ● № 154 (5564). ● Мах 2 кап.

ХlАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ХЬАДЕР ДУКХАГlА ХИЛИЙТА!

Цхьайтталагlча пятилетка хьалхара шу дика хьокхамаш гойташ чаҥхдоаккх «Назрановский» совхоза къахьегамхоша. Толаме кхоачашъяьй пачхьалкхенна ялат, шекара свеклаш, коартолаш, хьайбай продукташ дlаялара планаш.

Хаьнахьа дlа а дийна дика лард сллай керда ялат хьалхкхедара, диза долаш lаьгара даха йиш йолаш шортта доаккъар кийчдаьд хьайбашта.

Хlанз шоай техника тоаеш ба механизатораш, слесараш. Укх шера йиъьлагlча квартала планагlа 20 трактор тоаяь яккха езаш бар уж. Из задани цар кхоачашъяьй ах бутт хьалха. Квартал чакхйоалаш планал совгlа кхы а пхи трактор тоаяь яккха дош деннад мастерске болхлоша.

Къаьстта къахьигама овсарле лакха йолаш техника тоаю цlаста пхьара, слесара Меркиков Илеза, электросварщика Аушев Хасмахьмада, слесара Васильев Анатоле, моторaш тоадеш волча слесара Токов Муcсас, механизаторaша Гулиев Дотмарпас, Цунтольгов Абубакара, Цолоев Бахьаудина, Алиев Беслана, кхыбараша.

СУРТАШ ТlА: 1. (аьтто хьара аьрдехьа) механик Богатырев Беслан механизаторaша Гулиев Дотмарaаси Алиев Бесланен тоальча тракторга хьожаш ва.

2. Совхоза цlаста пхьар, слесарь Меркиков Илеп.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Бlаьстанга кийчлуш

Хаьнахьен дикен бlаьстанга техника кийчъяра тlехьара сунженций патриотически болам хьал а лаьца сихонца тракторaш, автомашинаш, кхыйола юртбоахама машинаш тоаеш ба тха совхоза механизаторейи мастерскера болхлой. Цхьадола кхаькара балхаш дlаьхдаларца кlезиг-дукха тlехьадаьна тхо дlадоладенадале а, цу лоархlамеча балха цхьадола толамаш даха вlаштlехьдаьннад тха.

Укх шера йиъьлагlча квартала планагlа ворхl трактор тоае езаш дар тхо. Из декхар декабрь юкъекхоачаш толаме кхоачашде вlаштlехьдаьннад тха. Мел эшар дов тоа е яь мастерскера араьяьхай ворхl трактор. Хlанз укхаза тоаеш латт кхы а пхо трактор. Цхьан-цхьа кlирагlа тоаяь яха лерl оаха уж.

Цул совгlа, шоферашца цхьана тха болхлоша тоаль мастерскера араяйтай ялх атомашин, йиъьлагlча квартала планал шl совгlа а йолаш.

Мастерской болхлой новкъосталца маскарел хьалха шоай тракторaш тоаь баьнаб механизаторaш Картоев Алихматгири, Оздоев Мусса, Хамхоев Идрис, кхыбараш. Хlанз кхаш оахача доахани маж латтача довкъар тlаьхухьаш ба уж.

Юртбоахама инвентарь бригадашка тоаю. Тха болхлоша царна новкъостал ду аьшпихьоала, токарии, сварочни балхашта. Юртбоахаме инвентарь бlаьстанга кийчъяра болх дикагlа лелабу Арсамаков Жабраьила кулгалдеча тракторни бригаде. Комсашта lунал дара эша ерригa шоай техника бlаьстан балхашта кийчъяь боалаш ба уж укх деношка.

Йиъьлагlча квартала планагlа лаьрхlа зинадецца а хьалхкхехьа дlадоладаьа оаха комбайнаш кхашкарча балхашта кийчъелаь а. Хlанз-лехьа мел эшар даь тоаь а яла, даьтта хьекха, чарх-ешта хlир теха, техника lалаштъяре боргъоашта дlадеххача тайпара, кийчон мутlаре дlаоттаь латт совхозе йолаш йола кхоъ хьаькlаш чуэца комбайн — «Херсонец».

Совхозе ка бола ялаташ чуэца ворхl комбайн я. Царех шиннена сов къаьна хилар оахьан долаш боахамера уж дlайлара акташ оттаьй. Оханасача пхеннех кхоъ тоаь а яьккха дlаоттаьй. Вож юкъейиса шиъ тоае йолаьй. Цар двигателаш хувца «Сельхозтехника» Магlалбикерча районни отделене дlаяхьийтай. Уж юха дlатlаоттайча нистедоал тхо ка бола ялаташ чуэца комбайнаш тоаль.

Юртбоахама техника кийчъеча дизза дакъа лоацаш, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба совхоза аьшпихьар Эгиноев Хаьзи, слесарь Бекбузаров Мухьмад, газоэлектросварщик Узиев Алексей, токарь Саутиев Iесадин, кхыбараш.

Совхоза кулгалхоша я дикагlа йоакхо аьй укх шера техника тоаерашта дикагlа болх бара эша хьалаш вlаштlехьдахара деша. lанарца йоахьеш я совхоза мастерскеш. Мастерскей болхлошта, механизаторашта дlайха хlама даа столови я болх беш.

Тха балха хьокхамаш кхы а дикагlа хургдар, нагахьа сапна техника тоаяре эшача оатхалий кхоачам тхога белаьре. Цу хьагъехьа геттара кlезига новкъостал ду тхона «Сельхозтехника» республикерча объедиенене а цун магlалбикерча отделене а. Цар цlакха а кхоачашъяц эша оатхалаш ехаш оаха чела занаш. Дукха ха дlайода тха оаха хlамаш лоалахарча республикашка, районашка лехаш лелаш.

Тахан тхона сихха эшаш я тракторий сальникаш, поршневой говзаш, блокий головкаш, кхыйола хlамаш. Уж лаха юха а Черсашкахьа е Хlирашкахьа даха, лела деза тха. Цига дlадахача корайоагlаре а хlама дацар. Цкъаза кора ца йоагlаш а дус. Цу деша дукхагlа тхоашта новкъостал дар дех оаха «Сельхозтехника» организацекаре. Хlаьта тхоай оагlорахьара техника ханнахьа бlаьстанга кийчъяра хьинар кхо ца деш къахьега кийча а да тхо.

Тха коллективас лаьрххlа дийцад дикача хьокхамашца СССР хьахинна 60 шу, Нохч-Гlалгlай автономе 60-шу дизара, шоай лоlамагlа нохчийн гlалгlайн Россена юкъебаха 200 шу дизара, цlейнга маьъдахара дош. Цу дезача деной сийна керда докхий социалистически декхараш тlайийцад. Оаха лаьрхlад хьатlадовгlача шера февраль бетта 20-ча денга ерригa юртбоахама техника кхашкарча балхашта кийчъь яккха.

Уж керда бехктокхаме декхараш толаме кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьегаш да тхо.

I. САУТИЕВ,
Назрановскерча «Советский» совхоза мехмастерске заведующи.

ЗАВОД БОЛХ БЕШ Я

Керда маьхка завод болх беш хьайкйлрай Грозне санардийнихкьа, хlанзарчар тайпара из кхачан предприяти денией бийсаннен 132 тонн продукци арахеца лаьрхlа а городе болх беш йолча къаькарча йиъ завода бар массел низ болаш а я. Маьх массайиъ заводa бар массел низ... сийзаьлр сайна а кеча чу йоадаш яь а, булочкаш, сийзаьлр, батоннаш — иштта хургъа № 5 йолча Грозненски маьхка завода изделий ассортимент.

...Чура нергlата дацаш тlанк аьнна хьалйиза я тайп-тайпарча техникaх. Дрожжеши боди кийчбаргара йолаьна кийча продукци маййана тlа йоттарга кхаччалца йола ерригa процессаш механизированиия автоматизированиия укхаза.

— Маьх йоттача мегте брак хилийта йиш яц, технологена, оттальча режимана тlеравала мегаргвац, — йоах завода директора Далаев Шарпудина. — Уж гlулакхаш кхоачашдара тхона новкъостал дергда процессашта тlахьожам лоттабеша уж кийсъеши йолча «хьакхалетча» итташ прибораша. Царна ховргда хий, тух, дрожжеш, температура, хьоаршйра тlоадал мелла. Ловцца аьлча, цар тешам лу хьоарах из хlамаш дика кургхилйрах. Кlира хьалхагlа мишта кул хьажа хьаьча маьхка пхи тонн торгови сете дlаяхьийтаяр предприяте. Цунах хьакхаьча хоамаш геттара дика да. Бараал, хилда завод хьалъяьраца, оборудовани вlашагlъелларашта, кийсъяьраша — дика чакхдаьннад цар шоай гlулакх. Хlанз оаха тхоай гlулакх лерттlа леладой даьннад.

Бакъда, кlезига къахьега, творчески уйла тlаьхйита йийзаяш керда завод хьалъеш, оборудовани вlашагlйоллеш, хьалхашка уттa проблемаш къестаеш. Уж дешаш воаш из дарра ала лоагlаш да генеральни подрядчиках — Халкъий доттагlала орден лелача Нохч-Гlалгlай гlишлоний управлене СМУ-9 коллентивах.

Тешаме гlулакхаш доакхаш къахьогалургдолаш фе хилар цу коллентиво хьахеkха дукха ха я. Йиъьлагlча гlишлоний управлене бригадаш хьалъяьй СССР 50 шу дизара цlерагlча химически завода лоархlамегlа йола объекташ. Черноречье поселкера чуlа цlенош школаш. СМУ балха биографени юкъе къаьстта оагlув а хиина дlаяттай ЭЛОУ-АВТ яха мехкдаьтта чакхдоаха комплекс. Духхьал укхаза арганьикха тоайир гlирсаш дара поточни метод, чlоагlъелар балха эстафета принципагlа яхь лелаяра практика. Комплексе ерригa низаш средствашш тlаерзаьяр хьалхерча эргlанна хьалъь яха езача объекташта.

Гlирс хьалбаь боалаш даьтlеххьара балхаш дуккача бригадай говзал мелла хьахьоккхаш дола къзга е хиина дlаяттар. Производственни помещенешта ечa отделка цlенал кхачан промышленноста предприятешкара дlа ма деххара промышленни санитаря йолаш хила езаш яр. Шоашта тlадиллача цу декхарех тlехдика лоархlайир Дутаева Падама, Мельникова Аинай, Кургускина Зинаидай бригадаш. Цу мастерний отделочницай цlераш дика йовзаш я республике. Къахьегама толамеш дахарах «Знак Почета» яха орден енний П. Дутаевана, хlаьта З. Кургускинана «Нохч-Гlалгlайчен заслуженни гlишлояхо» яха сийлахьа цlи еннай.

— Маьхка заводе а, — яхаш дуви Зинаида Николаевнас, — балха эстафета принципагlа бир оаха болх. Дутаева Падама бригадерча бетонщицаша дош делар кlир тохале хьалхагlа хьоахаш дола пенаш тlехдика кийтде, иштта дика басараш хьакха а плиткаш ехка а, хlаьта отделка ма могга дикагlа е гlерташ тхо цунна тlеххьа долхар. Вlаши аьлча а лелаеш новкъостал я дела тха бригадеша 120—130 процент кхоачашйора задании.

Лоархlаме гlишло хьалъеча белгалбаьннараша юкъе такан цlераш йоах Ленина орден лелача № 7 йолча специализированни треста Грозненски управленерча монтажникий а. Уж бар агрегатийн механизмайн ерригa комплекс хьагулъьяраш, дlаоттальраш, чоалхалеча транспортировка системацца вlашагlйийзараш. Дрожжийбу аппаратaш, хlаман чу дела доашаш хьоар чулеатаду емкосташ, транспортeраш, бод хьуьргаш, чутlоллa хьоар дlауеза турбаш — уж ерригa хlамаш вlа гlйохкача хана профессионализма ланеши чlоагlа къахьегами ашар.

Краснодарера баьхкача технологически оборудованин наладчикаша доккхал деш йоахар: «Ухан вlашагlйоллар тlехдика да» хlаьта керда маьхка завод гlишлой хошкара дlаяцаш хиннача эгарн чlоагlагlа йолча пачхьалкхен комиссе бlарччача объекта хьал «дика» даьнна мах бир. Цо хьахьокх отделочника Серегин Ивана, электросварщика Зиновьев Владимира, слесара Андрианов Василе говзал лакха а къахьегам цlена а хилар, монтажникий бригадир Пристинский Семен, бетонщицай бригадир Дутаева Падам, плотникий бригадир Бургинцов Виктор.

...Хlаьта производствени помещене чу хlаьэле а балха тата доалл. Ялхнох шо лини болх бе йоалаялийта а продукци телаш а я. Ткъаь итт тоннага кхаччалца нелшка яь маьхи итт тони кагий изделеш тел цар хlара дения городе бахеча наха.

Гlадбахан доккхал деши бе йолл бухвина маьх йоттарий бригадира Елена Дмитриевна Кругловас, цун нъоцича гlончаша Адаева Сацитас, Аззиева Халисас:

— Хьаьнала хийла шоана, грозненаш!

П. ВЛАДИМИРОВ.

ТЕХНИКА ДИКА ТОАЮ

Юртбоахама техника ханнахьен дикен кийчъяра Сунженски района къахьегамхоша дlайолаяь инициатива къоабалъеш хьал а лаьца тlатеlla техника тоаеш ба тха колхоза механизатораш, мастерскера слесараш.

Цар дош деннадар 1982 шера 1 январь хьатlакхачалехьа ерригa юртбоахама инвентарь, йиъьлагlча квартала тракторaш новкъаш кхухьа машинаши тоаяра планаш 25 декабрь хьатlаотташ, кхоачашъе. Денна дош дизза кхоачашдаьд тха къахьегамхоша. Квартале тоае езаш хинна 25 трактори 3 машини 20 декабрь хьатlакхачалехьа тоаяь яьккхай. Тоадаь дlаоттадаьд дукха нохараш, культиваторaш, догlан хьисапе хий детта агрегаташ, насосни станцеш, кхы техника.

Ерригача цехашка къахьегаш ба лакха разрядаш йола специалисташ. Болх бе дотдоагlаш вlайхен самукъен я мастерской цехашка. Болхлоша хьинарс къахьегардола хьалаш вlаштlехьдаьхад колхоза правлене, партийнии профсоюзни организацеша.

Уаловой методагlа тоаю тракторaш. Из юкъейоалаярах къахьегама овсарле лакха йолаш дlабоде болх. Тракторaш, машинаш, кхы техника хенал хьалха тоаяь яккхара болхлошта юкъе социалистически яхь яржай. Хlаьта хlара кlира массаза доал баьча балха итогаш а еш производственни совещанеш ю.

Къахьегама овсарле къаьстта лакха йолаш техника тоаеча болх бу газоэлектросварщика Оздиев Саlидбика, моторaш тоадеш волча слесара Воробьев Алексея, аьшпяхьара Гашин Василе, токара Фалько Василе, тракторий агрегаташи оагхалаши вlашагlъехкаш волча слесара Сидоров Филиппа, кхыбараша.

Йиъ мехотряд я тха колхозе. Хlара отраде ялх-ворхl саг чу а болаш звенош вlашагlъехкай юртбоахама инвентарь тоаяра. Цар а къахьегама овсарле лакха йолаш балхаш ду. Техника дикен сихен тоаяра кхоачамаш долаш я звенош. Дика вlаштlехьдаьхад цар быстрой хьалаш. Кхай тlарча станицка болхлой дlа-ая кхуел лаьрхха кийчъяьча машинашца, дийнахьа делкъийна дlайхен чамен даа хlама хулийт. вlоахвален газеташ дешен йиш йолаш цlеной да. Хlаьта техника тоаеча звеношта кулгалдеш мехотрядий механикаш ба.

Тlайна декхараш толаме кхоачашдара социалистически яхь а йоаржаяь балхаш ду техника тоаеча звеноша. Царна юкъе къахьегама овсарле эттара лакхагlа йолаш болх бу Кудрявцев Денис Макаровича кулгалдеча № 2 йолча мехотряда звенос. Дукха хlама ца эшаш ерригa шоай юртбоахама техника тоаль бовла боахн цу звенодара механизатораш.

Техника тоаеча балхашта юкъе кхоачамбоацараш а да.

Тхона эшаш дола металлаш «Сельхозтехнике». Из ца хилярах цхьайола юртбоахама машинаш тоае йиш йоацаш моттиглш нийслу. Тоъаш бац кислород, карбид, электродаш, тайп-тайпара оатхалаш, инструмент, кхы материалаш. Цхьайолча хана шин беттага дlакхоачаш тракторaш сайца латташ моттигаш нийслу №№ 206, 210, 115, кхы тайпа подшипникаш йоацаш. Геттара кlезига йиъ оаха радиаторaш, Д-50 яхача мотора блокаш, цапфаш, МТЗ-50, МТЗ-80 яхача тракторашта эша агрегаташ, оатхалаш.

Уж кхоачамбоацараш дlадаре кхы а дикагlа къахьега йиш хургъяр тха колхоза механизаторий, мастерскерча болхлой.

А. КАРАГИЧЕВ,
Наурски района Ленина цlерагlча колхоза керттера инженер.

ХЬИНАР ДОЛА ШОФЕР

Юрта боахама цхьаккха а болх дlабахa йиш йолаш бац мовхьаш дlа-ца кхухьа грузовикаш ца хилча. Ялат дlадувча, чуэцача, пачхьалкхенна дlалуча, дукхача кхыча культурай хьувкъаш чубахьача, кхайбай боахам дегlабоалабеча доккха цхьа дакъа дlалоац машинаш тlа болх беш болча шофераша. Хlаьта цар ханнахьен сихен мовхьаш дlа-ца кхахьарга хьежна толаме чакх а доал юртбоахама балхаш.

Шер-шера дика хьокхамаш гойташ къахьег Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза къахьегамхоша. Иттлагlча пятилетке со ми баьцадаьраши пачхьалкхенна дlадалара планаш диъ шера кхоачашъяьй цар. Из толам баккхарах вlаштта пхеза КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара маре тела цlе байрах еннай.

Цхьайтталагlча пятилетка планаш диъ шера кхоачашъе декхар тlаийцад совхоза къахьегамхоша. Из декхар кхоачашдара шоай ерригагlа гороних биза пайда а эцаш балхаш деш ба уж укх шера. lалама хьалаш дика доацаш шу денадале а цар низ дlакхаьчаб план 2600 тонн йолаш пачхьалкхенна 2785 тонн сома план 4000 йолаш 6380 тонн баьцадаьраши дlадала.

Уж хьокхамаш доахача дика дакъа лаьцад совхоза шофераша. Царна юкъе къаьстта белгалваьннав Джанхотов Ахьъяд. Пятилеткай планаш хенал хьалха кхоачашъеча доккхий хlамаш бараlдувлара Даьхено Къахьегама Сийлен III-и II-и степений ордена еннай совхоза дикагlволча шофера Джанхотовна.

Цхьа бутт дlабахийтаца Ахьъяда мовхьаш дlа-ца кхьхьаре план дикка тlеххоачаш ца еш. Технически кийча хиларех мовхьаш дlа-ца кхахьарех коэффициенташ лакха йолаш лелаю Джанхотова шийи грузовик. Из цун вlаштlехьдоал шийи ханнахьен дикен машина технически гlулакх дарах. Иштта дика къахьегарах дукхача маьха запчасташ, материалаш, доатор кходу хьалха латтача шофера, вlаштlехьдоал планагlа боагlачул дукха а дукхагlа шийи машинага никъ байта.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СУРТА ТlА: Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза дикагlвола шофер Джанхотов Ахьъяд.

З. ВАТЧАЕВА сурт.

КХАБАРГА ХЬЕЖЖА lАТТО ШУРА ЛУ

Ткъаь итт шерал совгlа ха я аз тхоай ферме скотник волаш болх бу. Хьалхагlа хетар, из атта болх болаш санна: хьайбаш дlаара лахкар, дежийтар, хlаьта, хьс кlотарга кlал lовиикар.

А! Бежа lуй сагота хила ве беза ханаш юхейоагlаргйоацаш дlаяьннай. Хьалха бежа lу доахан бертех кхашка гlоргдоацаш лораде мара дийзадеце, хlана скотник гlулакхаш дукха да.

Хlанз тхона дийденнад бертий мишта увгl, хlаьта доахан доажадеча ялташ дlадийна моттиг вlалла яц. Скотник хlана дукхагlа тара ва кийча доакъар дlателача оператора.

Зоотехникаша lилма кlийлен тlа вlаштlехьяккхай тайп-тайпара хьайбай группаш кхоаба рацион. Масала, детташ дола доахан, шинараш, lаьсий, lаькара доахан, керда дахкараш. Хlара группа шийи рацион я.

Бакъдар аргда: муж, дерригеша я дика мол, барда я дика буъ, тlаккха ЭЦМ — шурийи меттел йола хlама, — геттара дика я lаьсашта. Цох уж сиха детlадоагlа, тоалу.

Соца болх беш ба геттара дика скотникаш Чаниев Жабраьил, Деркизанов Ахьмад, Зубков Александр, Оздоев Хьамид, кхыбараш. Оаха новкъостал ду тхоайла, хьеж ферме мел йола доахан деза, хий моладаь дий.

Тайп-тайпара доакъараш тха ферме долаш да. Хlаьта эшаш йола доакъаре порци оаха доаханна дlалой, цар тхона шортта шура лургья.

Тхо хьожаргда доахан геттара дика lаьгара даха, тхоай социалистически декхараш дика кхоачашде.

А. ЧЕБОТАЕВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза скотник, «Слава» яхен Октябрьски революцен орденаш лелаер.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера къаьстта дика къахьег «Чечингсельстрой» треста чуйоагlача Ахматукаев Хаси Межиевич керте латтача № 557 йолча дlаюха лелача механизированни колонна гlишлошъераша. Шера план 1,5 бутт хенал хьалха кхоачаш а я. 1982 шера февраль бетта чотегlа гlишлон - монтажни балхаш деш ба хьинар дола къахьегамхой. Карара шу чаҥхдалалехьа 250 эзар совгlа сома маьхка Шалински районе нах чубаха фусамаш хьалъергъя бlубенна къахьегача коллективо. Шоай декхараш дизза кхоачашдариъ, хьадеча балхий дикал лакха хиларца белгалбаьннаб колонна коллективе Ибриев Ширван, Хамзатханов Сайд-Хьасан, Ахмадов Сайд-Сальлам керте латтача комплексни бригадай доаньэшхой: цар хlара дийнахьа 30 — 40 процент тlеххоачашъю шоай сменни нормаш.

Р. ХАДИСОВ.

КЪАХЬЕГАМА СОВГlАТ — ЗАВОДА ЮБИЛЕЙНА

Укх деношка доккха цlей деадир Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо. Эттара хьалха цхий продукци арахеца йолаелча денз 30 шу даьнна тха предприяти хlанз вай республика мехкдаьтта чакхдоахача керттерчарех цаl я.

Дика къахьегаш ба тха болхлой цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера. Товарни продукци арахецара ноябрь бетта план 103,6 процент кхоачашъяьй оаха.

Тахан оаха арахец 23 тайпа лакха дикал йола продукци: бензинен дизельни доагорен компоненташ, химически промышленноста эша бензинаши кхачъяь газаши, катализатораши даьттаех дlатохараши, кхыдараш.

«СССР вlашагlъелла 60 шу дизара — 60 хьинареча къахьегама кlира!» яха девиз а йолаш шерра социалистически яхь яржай тха коллективе. Цу яхье массаза а хьалха латташ хьабоагlа цхьоагlча цеха технологаши операторaши. 43-1, 43-2, 43-3, 21-1, 21-2 номераш йолча йоккхийча мехкдаьтта установкай операторaш. Царна юкъе ба Л. Чонаева, Г. Нокаева, Н. Елагина, Н. Ламинцева, С. Шангареева, кхыбараш.

Къахьегаме доккха дакъа лоац тха завода ветеранаша а. 300 совгlа саг ва коллективе мехкдаьтта чакхдоахача Къулбасева Кавказе эттара йоккхагlча заводе къахьегаш. Царех ба производства ветеранаш Н. В. Боршов, Ф. Н. Пыхтунов, А. С. Агаронов, Л. П. Лазаренко, кхыбараш.

Т. КУВАТОВА.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПАРТЕ МУГIАРАШ ЧIОАГIДЕШ

Вай общество дегIаярца, цун социально-политически культурни хьисап хувцадаларца цхьана дегIайоагIа, чIоагIлу, денал долашагIа хул коммунистий парти а.

Парти вIашагIъеллача хьалхарча деношка дейз В. И. Ленина хаддаза йоакхо еш хинна цун сий лакха лоаттадара, денал айдара. Ленински принципагIа болх беш йолча КПСС Центральни Комитето, новкъост Л. И. Брежнев керте латтача Политбюрос чIоагIа терхам тIалоаттабу болхлой класса, колхозхой, советски интеллигенце дикагIа бола викалаш КПСС мугIарашка дIачуйбара.

КПСС XXVI съезде доклад еш новкъоста Л. И. Брежнева парте мугIарашка дIачуйбелгах лаьца иштта аьлар: «Парте дIачубаха безам бараш тIа-тIа дукхагIа хул. Парте керда членаш дIачуэцилга цIенхаштагIа леладу. ДIачуэцарий политически гIулакх, моральни оамал тахкара кандидатски стажях дикагIа пайда эц».

КПСС Устанок Программон, парте XXVI съезда решенеша дIадехачунга хьежжа парте членалла дIачуйбу нах хьахержа КПСС Назрановски райкомо.

Укх шера 11 бетта КПСС члена кандидаталла 47 саг хьаийцав тха районе, уж соахка цу юкъагIа хьаийцарех 12 процент дукхагIа ба. Советски халкъа авангард а хинна дIаэтта парти хIана а шиъ классови характер йовзийна я. Из массаза а хиннай, хIана а я болхлой класса парти. Цунга хьежжа дукхагIа теркам тIоухийт къахьегаме хьалха латте болхлой хьа а херкаш, парте дIачуйбара. Укх шера оаха берригага хьаийцачарех 33 саг болхлой профессеш йолаш ва.

Райони партийни организацеца ва юрта боахаме болх беш вола 209 коммунисти 13 КПСС членалла кандидати. Вайна ма гарра, совхозий партийни организацеш йокххий лц. Цудухьа райони партийни организаце къаьстта теркам тIалоаттабу дикагIбола специалисташ, юрта боахама болхлой парте хьаэцара. Укх шера чакхбаьнача 11 бетта юртбоахама профессиа йола 12 саг КПСС члена кандидаталла хьаийцав.

Парте XXVI съезде, КПСС ЦК ноябрьски (1981 г.) Пленуме чIоагIа терхам тIабахийта дийцар кхачам программа кхоачашъелга х. Къаьстта теркам тIабахийтар дулхацеи хьайбай кхыйолча продуктацеи къахьегамхой Iалашбелга вIаштIехьданнара. Из лоархIаме дола дош къестадеча партийни влияни чIоагIъяр духьа укх шера парте члена кандидаталла хьаийцачарех 6 саг хьайбаш лелабечарех ва. Царна юкъе я «Маяк» совхоза доярка, НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат М. Нальгиева. «Экажевский» совхоза хьайбаш лелабеча ферма бригадир Б. Маькиев, кхыбараш.

Партийни мугIараш дегIаях дукхагIча даькъе кагирхой КПСС членалла хьаийбеш. Соахка парте хьаийцачарна юкъе 30 шу даланза 50 процент хиннабале, укх шера из хьокхам 75 процентага кхоачаш лакхбеннаб.

Парте дIачуболхача кагирхоех дукхагIбараш ВЛКСМ членаш ба. Цхьабакъда, КПСС членалла дIаийцаб вина къонача коммунисташа юкъагIа битац хьалхашоаш беш хинна комсомольски болх, кхы а хьинарегIа а бу цар из. Масала, къона коммунист Х. Батыжев керте латт «40 лет Октября» яхача совхоза комсомольски организацена. Ю. Чахкиев хиннав «Экажевский» совхоза комсомольски организаце секретарь, цул тIехьагIа партбюрос мога а ва, из хержав профсоюза рабочкома председателалла.

Комсомол парте резерв хиларга хьежжа, партиомаша, партбюроша дукха болх бу комсомольски организацей мугIараш дегIанхувлара. Цу гIулакхна хьадда лостам а болаш къахьегаш я «Назрановский» совхоза комсомольски организаци. Лоацача хана 22 комсомолец дукхагIа хиннав укхаза. Керда хьаийцачарна юкъе ба хьайбаш леладераш, механизатораш, водителаш.

Парте хьаэцаш бараш хьалхха а чIоагIа тахке хорж, къонача кандидаташца дукха болх бу. Цудухьа тIехьарча шин шера кандидатски стаж чакхъаьлча КПСС членалла хьа ца эцаш цхьаккха а саг витавац тха районе.

КПСС членалла керда хьаийцараштa кхетам балара, цар хьинар лакхдара партийни организацеша тайп-тайпара формаш юкъехувл. Берригa а парте членалла кандидаташ а къона коммунисташ а партийни порученеш йолаш ба.

Партийни декхар тIадуллача хана терхалду хIаралена хоавр, цун опыт. Къона коммунисташ херж профсоюзни организацешка, халкъа тIахьожама группашкеи посташкеи, цар дакъа лоац халкъа дружинаша беча балхаца.

Къонача коммунисташта дика кхетам луш я партийни собранеш. Уж кийчъеча, чакхйоахача дакъа лоац цар, собранешка къамаьлеш ду, бокххагIчар дувцачунга ладугIа.

КПСС Назрановски райкома берригa болх тIаберзабаь ба коммунистий хьинар айдара, къахьегамхой дикагIболе викалаш хьачу а йобеш, парте мугIараш чIоагIдара.

К. БАТХИЕВ,
КПСС Назрановски райкома оргaотдела инструктор.

Пермски областе малхбузенгермански фирма дакъа а лоацаш реконструкци еш латт мехка каьхат деча промышленноста лаьрхIа цIарал арахецача Краснокамски завода. Фирма лоаттаю оборудовани, цун болхлоша новкъостал даьд советски болхлошта оборудованеяна монтаж яра.

Тахан цIаралаш ду производство толаме болх беш я.

СУРТА ТIА: завода ткацки цехе. Хьалхарча плане — малхбузенгермански фирма верна станокаш.

Е. ЗАГУЛЯЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Кагирхой Iомабер

Хьинаре къахьегаш, массаза а шиъ декхараш тIехкхоачащдеш, продукци лакха дикал йолаш архецаш хиларца белгалбаьннав «Красный молот» завода коллективе № 1 йолча чон лоаладеча цехера олнеуплорщик Пугоев Ювназ.

1957 шера воагIа Ювназ заводе болх бе. Цу хана дена дика дар мара алац кулгалхоша, новкъосташа цун хьавалча балхах, хIанз из ва лакха квалификаци йола специалист, коммунистически яхье массехказа котваьлнар. «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа къахьегача коллективо доахача толамашта юкъе доккха дакъа да сменин нормаш 40—50 процент тIехкхоачашъеш хьавоагIача Пугоев Ювназа. Тахан цун къахьегама календара тIа латт 1982 шерара август бутт.

Дика къахьегарал совгIа хьинаре дакъа лоац Ювназа общественни вахаре а. Из ва цеха халкъа тIахьожама группа доакъашхо. Дукха къахьег цо балха тIа ийслуш дола кхоачамбоацараш дIададахара, наьха балха хьалаш тоадара. Эшачоа новкъостал де кийча ва. Цудухьа дукха веза из новкъосташта, цун сий ду цар.

Шийна хоьр къайлакхахьа Iемалац Ювназ. Цунна гонахьа массаза а го йиш а кагирхой. Шиъ балха йоккха опыт, кулга говзал царна дIахьех цо, Iомабу дика болх бе. Ювназа хьалхехбаь дика специалисташ итташ ба заводе къахьегаш. ХIанз цунца массаза а цхьана болх беш ва къона говзанча Селимов Бек-Хан. Шиъ хьехархочо даьхьехар дIалнаш, дерригача гIулакхашца цунна, тара хила гIерташ хьавоагIа къона болхло. Цудухьа шинцена а цхьатарра «За трудовое отличие» яха медаль еннай царна.

Нохч - ГIалгIайче автономе 60 шуи нохчийн гIалгIайн шоай лоIаметIа Россеца юкъебаха 200 шуи дузача цIейна сийлеца накъабахара керда социалистически декхараш тIаийцад Пугоев Ювназеи Селимов Бек-Ханеи. Цар дош деннад из деза цIей хьатIакхачалехьа кхаь шера цдам кхоачашъе аьнна.

Р. АУШЕВ.

СУРТА ТIА: Пугоев Ювназ (аьттехьарвар) цун гIовча Селимов Бек-Хан.

Н. ЦЛИЕВА сурт.

КЪАХЬЕГАМА БРИГАДНИ ФОРМА ДЕГIАКХУВЛА

ХIанз укх сихьате «Мехинструмент» яхача Гудермесски заводе болх беш я 16 комплексни бригада. Цу тIа сацц дага из завода коллектив. Керд-керда бригадаш вIашагIъехк. Комплексни бригадех цхьаннена нарегIдулача къахьегама толамех лаьца дувца безам ба са укх корреспонденце тIа. Из я кузнечно - прессови цехе болх беш йола Урядченко Виктор Сергеевич керте латта бригада. Аьшкпхьараша, штамповщикаша дика къахьегарах тийша да смежни цехий — слесарно - механически шлифовально - полировальни коллективаи болх лерттIа дIабахар. Урядченко керте латтача бригада, цехерча кхыча коллективаша поковкаш лоаттаю вокх цехий коллективашта. Шоашта эшаш йола оатхалаш ца хилча болх а ца беш бетIа безаш хул шинна а цеха слесарашна шлифовщикашна. Уж сайна дола гIулакхаш шиъ бехкагIа ийсдалийтац Урядченко Виктор керте латтача бригада болхлоша. Хан-ханахьа смежникаша дIакхоачийт цар эшаш йола поковкаш. Из болх иштта вIаштIехьбаккхар атта хьахинна гIулакх дац. Бригадерча болхлоша караерзаьй смежни профессеш, новкъостал ду керда балха баьхкараштеи тIехьабусараштеи. ЧIоагIаьй бригадера къахьегама дисциплина. Къахьегам ииттa вIаштIехьбаккхарах цхьа смена дIаяххийтац цо шиъ норма 115 — 120 процент кхоачаш ца еш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба укхаза слесараш - шлифовщикаш Бефорг Иван, Рябов Владимир, Рябова Таня, Мачигова Хасра, Муслимова Дошув, Долженко Анатолий, Бациев Бадрудин. ЧIоагIа йоакхо ю бригаде къона кадраш хьалхехьара в. Шоашта смена кийчъеш ба уж. Коллективе хьа ма кхаьччинге а къонбараш тIачIоагIбу кагирхой хьехамчашта. Къахьегама ветераша царна Iомаю къахьегама дикагIйола методаши приемаши, балха хамах дикагIа пайда эца Iомабу.

Бригада коллективо хIаранегара доаггIаш дар хьадек. МоллагIа ваде а гIалат ваьнар бехктоххаме оз. Масала, бригадерчи цхьан болхлочо прогул йир. Из гIуланх ерригача бригада балха тIа Iаткъаш дар. Бригада юкъарча собране вийцар прогул яьр, цIенхаштта бехк бир къахьегама а дисциплина тохкаьчоа. ДIахо из санна дар шоай коллективо лоттаргдоацилга дIахайтар. Бригадни формагIа къахьегам вIаштIехьбаккхар болхлошта шоашта чIоагIа пайдане да.

Н. БОРИСОВ.

ГОВЗАНЧА

Йоккха яц Сунженски района Нестеровски станицера мехлесхоза консерви цех. Цхьабакъда, цо археца продукци — маринованни хьоьк, томаташ, нарсаш, сома, хьаидаргий, гIиригий сокаш, тайп-тайпара йола варенеш мехка йовзаш а эцаш а я.

Из предприяти хьайийллар кховаткъалагIа дола шераш долалуш. Цу хана дена укхаза балха ва Цечоев Махьмада Iалихан. Цул хьалха Алхастерча, «Заветы Ильича» яхача колхозе балха вар из. Дукха дийша вацар Iалихан, ерригa а цо лькккхар 4 класс мара яцар. ТIехьавасав со, ха дIалаьв, аьнна ца Iеш, колхозе балха а волаш, механизаторий курсаш а заочно 11 класс а чакхьяйккхай цо.

Юкъера школа ше йистеяьккха ваьлча Iалихана шиъ дезалга аьлар:

— ДIахо деша безам болаш ва со.

Сесаг а дезал а цецбаьнна хилар цо дувцачох.

Iалихан бIу ца къожабеш Серноводски юртбоахама техникуме деша эттар. ХIаьта а дийша ваьлнав со аьнна Iанзар. Махачкалински кхачан техникум чакх а яьккха консерви промышленноста технолога специальность караерзайир цо.

Тахан ала йиш я Iалихан шиъ болх дика бовзаш специалист ва, аьнна. Из мастер волче цехо пятилетка хьалхарча шера план октябрь бетта кхоачацъяьй.

Шоашкара масал а гойташ болх беш ба Барахоева Асета бригада членаш: Чахкиева Роза, Курбанова Зура, Накостхоева Маика, Баатиева Радимхан, дукха кхыбараш.

Махьмада Iалихан дукхача шерашка Iайна балха опыт къоначарна дIалуш ва. Цо кийчбаьб консерви промышленноста мастераш М.-Г. Беллороев, Х. Яхороев, кхыбараш. Даь леррагIа боагIа цун къонгаш — Хьасан, Хьусен, Махьмуд.

Воккха дезал ба Iалихана бер — 12 саг. Советски Iадда ца хилча могаргдацар цунна уж хьалхехбе, ийсача новкъа баха. Советски наьха хьал-торо лакхъяра хадданза йоакхо еча Коммунистически партена шиъ лаччахьалкхенна доккха баркал йоах цо.

ХьатIадоагIача шера вай мехка деду СССР хьахинна 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономи хьаь 60 шу, нохчийн гIалгIайн шоай лоIаметIа Россеца юкъебаха 200 шу дузара доккха цIей. Цу сий долча юбилейшта накъбаболхаш коммунист А. М. Цечоев, цунца болх беш бола новкъостий шоашкара масал а гойташ, кхы а хьинарегIа къахьега дага ба.

С. КОРАБЛИНОВ.

ШЕРА ДЕКХАРАШ — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Ханал хьалха, дикача къахьегама хьонхамашца чакхдаьккхий цхьайттаъагIча пятилетка хьалхара шу Вознесенскерча газ чакхйоахача завода коллективо. Керттера продукци арахецаре а маьхалъяьккхара а шера планех заводера газ чакхйоахараш лоархIабаьб цхьа бутт гаргга ханал хьалха. Укх шерарча планал совгIа заводо маьхалъяьккхай 132 эзар сома маьхха продукци. Газ чакхйоахарешна мехкийн денна планал совгIа 15,8 эзар тонн газах даьккха бензин, 30,8 миллион кубометр цIенъяь газ.

Цу толамех керттера дакъа кхоач заводерча Б. Биркинхоева кулгалдеча № 2 йолча комбинированни установка коллективана. Белгалдаьккхача кхоачам ба, заводе газах доаккхача берригача бензинах 90 процент цу установка коллективо доаккхаш хилар.

Нийткъалея бехктохамеи декхараш дар укх шера комбинированни установна коллективана хьалхашна лаьттараш. 133 эзар совгIа тонна газах бензин даккха, планагIа лаьрхIачул 0,2 процент дукхагIа ца дойташ мехкдаьтта кхон бе, газ цIенъеш цун цхьан кубометрах хьакъестаю коача углеводородаш 110 граммага дIакхоачае, шера шин тонн аммиак кхое, шера плин 23-ча декабре кхоачашъе. Цу декхарех тIехдика лоархIабаьб газ чакхйоахараш.

Комбинированни установна коллективна толамий лардe латт юххьанца дена укхаза болх беча берригача болхлой хьинаре къахьегам. Дукха йоккха коллектив яц установке болх бер — берригa а 40 саг. «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта» яхаш девиз йолаш къахьегача шун вIаштIехьдоал хIара шера иштта дика къахьегама хьокхамаш доахаш болх бе.

Социалистически яхьа итогаш ю укхаза хIара дийнахьа, хIара смена болх социалистически яхьа вирака тIа дIа а лобеш. ХIаьта бетта беча балха итогех морально а материально а белгалбоах социалистически яхье котбаьнараш.

Массиеша а хьокхам луш, къаьстта дика болх беш я Къахьегама Сийлен кховлагIача степена ордена кавалера воккхагIволча оператора Бамбатов Салаудина кулгалду смена. Укх шера ялхаза социалистически яхье хьалхара моттиг лаьккхай цо. Шозза-шозза социалистически яхье коталонаш яьхай бокххагIболча операторашa П. В. Лысенкоси, Л. А. Школьнен кулгалдеча сменаша а.

Массе а хана коллектива хьалхашкара бехктохкам лаккха болаш, шоай болх кIоаргга бовзаш, хьинар йхо ца дешi къахьегаш, моллагIа тIадилла гIулакх тешаме чакхдоаккхаш ба шелал лоаттаеча блока бокххагIбола машинисташ Олигов Махьмад, Грнченко Александр, технологически насосий машинисташ Дакхильгова Хьава, Мержоева Зина, Красотин Александр, операторaш Золотухин Валерий, Горкавенко Валерий, Лутковская Зинаида, Тарнакина Валентина, технологически оборудовани тоаеш бола слесараш Мержоев Махьмад, Яндиев Махьмад, кхыбараш.

Тоатолгех доккха хий хьахулаш санна, хIаране хьинареча къахьегамах хьахул ерригача коллектива толамаш. ХIара бетта еча социалистически яхьа итогех шоввa хьалхарен пхеза шоллагIен моттигаш яьхий шоллагIча комбинированни установка коллективо завода установкашта служибашта юкъе, карара кара тела цIе ымиели кхачак совгIаташи а доахаш.

Атта дац завода служибашта юкъе социалистически яхье призовой моттиг яккха. Укхаза кхоачам бац керттера балха декхараш толамца кхоачашдар. ЛоархIаме эц ерригa оагIонаш: къахьегама а технологически а дисциплина лакха хилар, цIера, газе, къахьегама кхерамалеи бокъонаш йовза кхоачашъелги, рационализаторски болх дикагIа дIаоттабар, кхетама болх дикагIа вIаштIехьбаккхар, юкъарча балха тIа хьинарегIа дакъа лацар...

Берригача республикерча къахьегамхоша а санна, чIоагIа дегаш гIоадаларца, хьинар айдаь нанъанха лаьрхIад шоллагIча комбинированни установка коллективо хьатIадоагIача шера гIурахьа Нохч - ГIалгIай автономе 60 шуи нохчийн гIалгIайн шоай лоIаметIа Россеца юкъебаха 200-шуи, СССР хьахинна 60 шу дизара цIейна.

Цу цIейий сийна керда доккхий социалистически декхараш тIаийцад установка коллективо. Цо лаьрхIад хьатIадоагIача шерара газах бензин даккхара план ханал хьалха кховчашъе, мехка шера планал совгIа итт эзар тонн газах даьккха бензин дала, газах коача углеводородаш хьакъоастаира боварам дIахо лакхбе, электроэнергиа, доагора, химреагентий кхом бе.

Уж керда декхараш толамца кхоачашдара тIехьа шерра социалистически яхь а йоаржаь хьинар кхо ца деш къахьегаш ба хIанз ВГПЗ шоллагIча установка болхлой, берригa газ чакхйоахараш а.

А. ХАРСИЕВ.

ОТХОДЕХ ПАЙДА ЭЦ

— Пайдане я гIонна йола производство. Машинаш еча производствага дукха металл дIадода, — йоах Аргунски «Пищемаш» яхача завода партийни бюро секретара Тушуев Рамзана, — оаха хьаю, масала, транспортераш, темперирующи машинаш, кхыйола техника, балха юкъейоалаю дукха уголокаш, аьшксаьргаш, прокатаца чакхъяьна листаш. Баьньа, деррига металл дIадодаш продукцега: листаш, саьргаш тедача хана кагий чIегилгаш юхе юс. Цхьан хана царех отходаш оалар, хIаьта хIанз — специализированни участкана эша бийдал.

Иттех шу да заводе из участок вIашагIъелла. Цо арахец кухонни пийцнаш, шампураш, балконни сушилкаш, наха эша кхыдола товараш.

Къаьстта дика болх дIабоалабир гIонка йолча производстве укхаза воккхагIйола мастер Тайсумов Хьамид хьожаваьчул тIехьагIа. Из ва технолог. Къахьегам вIаштIехьбаккхара хьалха латта методаш дика йIзаир цунна «Красный молот» яхача заводе цо болх беча хана.

— Участка болх хийцар оаха, — дIаяха ха дегалуваш дувц Хьамида, — шоашта материал Iалашъяьчул тIехьагIа кийча продукци арахеццалца хIара бригадо дерригa балхаш дергдолаш вIаштIехьъяьнхар производство. Хьадаьчох мара алаш лургдоаца гIуланх юкъедоаладир. Арахецача продукце дикали балха эффективности лакхъяра эша нерда торонаш хIаране шиъ балха моттиге лехара наькъаш хьийхар цу гIулакхо. Цо вIаштIехьдалийтар тха коллективна валови производства заданеш кхоачашъярал совгIа, изделей номенклатура а кхоачашъе.

Продукце цхьадола доакъош кийчдара технологи ергьаьккха тоье, кердалараш арахецар вIаштIехьданкха карагIдаьлар шиъ болх дика бовзача къонача специалиста Х. Тайсумова. Керттерча цехий отходаш ма могга дукхагIа производствана юкъейоалае йиш хилийтар цу гIулакхо. Дика къахьийгад участка коллективо цхьайттаъагIча пятилетка хьалхарча шера. Цхьайтта бетта план 104 процент кхоачашъяьй, хIаьта планал совгIа арахийца продукци маьхала якхарах баьнна пайда 14 эзар сома ба. Дерригача хьокхамий шера план кхоачашъярах хIаналехьа рапорт деннад Ибаев Саид-Эмин керте латтача дикагIйолча бригада коллективо. КПСС XXVI съезда решенешка белгалдаьккхад наьха хьашташ кхоачашдара товараш дукхагIен дикал лакхагIа йолаши арахеца дезилга. Из декхар кхоачашдара шоай торонашка а хьежа 1985 шерага кхоачаш производства боарам 21 — 25 процент лакхбеи шера арахеца продукци 450 — 460 эзар сома маьхала яккхеи лаьрхIад участка коллективо, хIаьта болх беш бараш шоаш хиннача тайпара 35 саг вусаргва.

П. МАТСИЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Р. Тушиев, Х. Барзунаев, Х. Тайсумов, Х. Сулейманов.

З. ВАТЧАЕВА сурт.

ЛАКХЛУШ БОАГIА СУБТРОПИЧЕСКИ КУЛЬТУРАЙ ХЬУВКЪАМ

Сухумерча цхьан хозача моттиге лаьа Грузински субтропически боахама института паргIата корпусаш. Мехка лакхерча дешара заведенешта юкъе шиъ тайпара йола уникум я из: укхаза кийчбу субтропически культураш кхеен долча боахамашта лаьрхIа бола агрономаш, механизатораш, инженераш-технологаш, производства организатораш. Чай, тхьамка, цитрусови, фейхоа, комсаш, эфирни даьттий культураш — цу культураех лаьтта Iаццар арахецача юртбоахама продукце диапазон. Субтропически колхозаши совхозаши дуккхьал лакха квалификаци йолча кадрашца Iалашъярех лаьтта Iаш вуза балхахой декхар, цар гIо деза цу боахамашта Iилмамеханически разработкашца.

АПН корреспондента дехарагIа института Iилманхоша цу даькъе деча балхех дувц ректора Н. Каркашадзе.

— Института балхахоша итталагIча пятилетке уттаьлехача эггара лоархIаменгIарча разработкашта юкъе цIераш йоахаргьяр аз цитрусови культурай керда сорташ хьадар. Колхидерча тIачи моттигерча боахамашта агропроизводственни почвенни карта хьадар чаьи кхыча субтропически культурийн плантацешка минеральни удобренеш ехкара оптимальни способаш оттаяр санна долча а балхий. Иштта, доцент Г. Чхаидзе керте а латташ хиначча Iилманхой группо баьбаьккхаб вьетнамски чаь цхьадола сорташ вай хьаламна дебарен хьувкъарен даькъера тохкам. Гучадаьннад продуктивностага диллача уж сорташ моттигерча сортел дикка тIех хилар. Масала, Шан-тан-ве яхача сорта хьувкъам цкъаш ахазеи лакхагIа ба моттигерча сортийчул. Тхо догдоахаш да вьетнамски сорташ юкъедоаладара эффективность духхьал цхьан боахаме шера 800 эзар сомал тIехьаларга.

Профессора Ф. Мамиоре кулгал а деш института цитрусаш лелаераша доладьд Диоскурия яхача лакха хьувкъам болча лимона, хьалха кхачача Андреула яхача мандарини Одиши яхача апельсинеи сорташ. Хьувкъамга, эз деча садоахкача хIамашта шелален духьала оттарга диллача хьалха хиннарел дикка тIех да уж дерригa сорташ. Института балхахошна тIо а деш производствана юкъеяхьаш латт уж сорташ. 15 гектара тIа хIанзале дIаегIай Диоскурия яха лимон. 1985 шу тIакхачалехьа 400 гектар йолча майда тIа йогIа лаьрхIал Грузе цу сортах йола лимон.

Цитрусови плантацешка балхаш дара йолча навесни культиваторашта лаьрхIа автоматически приспособлени хьаяьй тха механизатораша. Кердадар юкъедоаладаро 4 — 5-аза кIезигдаьд плантацешта гIулакх деча кулгаш ца ду балхаш.

Института балхахоша итталагIча пятилетке шоай разработкаш юкъеяхьаро еша ерригa экономически эффект 1180 эзар сом совгIа я.

(АПН).

ЦIе уголок тоаеш бац

Сунженска района XX партсъезда цIерагIча колхоза зоотехника Д. Павленкоси учетчика А. Гучаловси болх беча № 5 йолча фермера дар эIамига цIа да. ЦIи истол, массехк гIанд, кхы цхьаькха дIаьха тIанд латтача цIагIа дIа-юха хьовзилга яц. ХIаьта из колхоза эггара йоккхагIа йола ферма а я. Дукха вах ба цига къахьегаш. Газета цхьа сагIуо дIалоац цар список. Кнопкашца пенах хьалтеха доахк социалистически декхараш, доаркаша, скотникаша, Iаьсий лелалераша яхь лелаергIйола хьалаш, шура яккхара хьокхамаш, хьайбаш лелалерий механизаторийн алапеш, «Молнияш».

Из ерригa информаци бебе босаш долча къоаламашца доккхийча алапашца гаьннара ешаргIйолаш кийчъяь я. Цар ерригa пенаш дIалаьцад. Из хIара дийнахьа хувцаш йола информаци духхьал цу фермерча къахьегамхошта лаьрхIа я. Цу цIагIа уж хьачаух социалистически яхье хьалхавар а тIехьавусар а мала ва ха, фу хувцамаш хиннад балха юкъе хьажа. Нийслу цхьана массехк саг цу цIагIа хьачувоагIаш а. ТIаккха Iоха моттиг а йоацаш бус. ХIаьта хьайбаш леладераш хьагул а баь къамаьл делгах вIалла дувца а дезац. Уж мероприятеш чакхъяха моттиг ца хиларах зоотехника, учетчика, заведующе вIаштIехьдалаш шоаш лаьрхIа гIуланхаш лерттIа дIададахьа.

Цу гIулакхаша хьахьожк, хьайбаш леладераши паргIатта салоIаргдолаш, ерригa мероприятеш чакхйоахалургйолаш дола цIа царна чIоагIа эшаш хилар.

— Из цIа тха долаш да. Бакъда, лаьрхIа тоаде дезаш да-кх из. — йоах ферма заведующе Н. Ткачева.

Из цо дувца цIа цIе уголок я аьнна ала йиш йолаш дац. Штукатурка Iольнай, ий доккха а деша бетон йиллай, цхьаккха истолк гIанди дац. Цхьан хана бокъонца йола цIе уголок хинна цIа да из. Шоаш мукъа мел болча хана хьайбаш леладераш хулар цига газеташ дешаш, телевизорга хьожаш, шоайла дIа-юха сакъердаме баьгаш беш. Из цIа селла доккха деце а кхоачамбеш дар. Из цIа е шу долалуш дIа ца яьйллича балнэар лаьрхIа тоаде дезаш а кнана. ХIанз цхьа шу дада доалл из иштта саго кулг ца тоаш латта. Цу юкъа правлене членех, партомера, профкомера цхьаккха саг хиннавац из цIа долча вена, из тоадаь дахкхара сагота волаш.

Парткомои правленеи де дезараш дергда аьнна хет сона ма хулла сиха цIе уголок чудинна цIа тоадаь даккхара.

А. ЗИМАРИН,
Сунженски районна газете болхло.

КАССЕ ДАХА ДЕЗАР — ШОАЙ КИСА

Укх шера 11 декабре дехь 13 декабрга кхаччалца йолча хана общественни транспорто, дар беча балха тIахьожаш доаттабеча Нохч - ГIалгIай транспортни управлене контрольно - ревизионни служба контролераша - ревизораша болх бийта бу, пассажирски автобусий водителашта финансови бокъонаш телхайой хьожаш хилар редакце рейдови бригада. ХIанзчул итт бутт хьалха из декхар хьалхашка а оттадаь, редакце рейдови бригада хьежаир юкъарча транспорто а КРС болхлоеш а беча балхага. Цу хана цIенхаштта кхоачамбоацараш нийсделар цар балха тIа. Финансови бокъонаш телхаь бола водителаш, транспортни управлене КРС болхлой бехктокхаме ээар, дIахо уж гIулакхаш ца нийсдалийтара дукха организационни мероприятеш чакхьалха лаьрхIар, контрольно - ревизионни службага шиш болх тоабайтара дакъьера бехктокхам айбаьб аьнна лоп делар транспортни управлене кулгалхоша.

Фуд цу юкъа общественни транспорта болх тоабара, водителашка финансови бокъонаш телха ца нийтара даьр, малагIа хувцамаш хиннад цу балха тIа? На декхар дар рейдови бригадана хьалхашка оттадаьр а. Цох лаьца дувцаргда тахан оаха кепатокхача рейдови бригада материала тIа.

Укх деношка редакце лаьча рейдо къаьгта хьахьенхад шин рейда юкъерча хана, аьлча а, итт бетта хувцаденнар фуд. Хьалхара рейд еча хана тIахьожама посташка а латташ шоай декхараш кхоачашдеш массехк саг мара вацар КРС болхлоех. ХIанз массе йолча тIахьожама посташка пхьарсех цIе янган а хьерчаш латтар бар шишша-кхоккха е виъ-виъ контролер-ревизор. Шинна а рейде тха хьажа кхийна автобусаш дукхалга диллача цхьаттарра яле а, финансови бокъонаш телхаяр кIезигденна хIама дацар.

Шоай декхараш цIена кхоачашдеш, пачхахьалкхея кассе даха дезаш дар шоай киса дахийта ца гIерташ бола водителаш а дукха нийсбелар. Царех ба Шалински автотранспортни предприятерча номер 07—94 ЧИО йолча автобуса тIа болх беш вола шофер Чимаев, автоколонна — 1572 номер 33—95 ЧИК йолча «Икаруса» тIа болх а беш, Грозный — Хасав-Юрт яхача маршруте лелаш вола Джатаев Ваха, Грозненски № 5 йолча автотранспортни предприятерча 81—28 ЧИГ йолча автобусаца Грозный—Урус-Мартан яхача маршруте лелаш вола водитель А. Зухайраев, Сунженски автотранспортни предприятерча № 22—97 ЧИЗ йолча автобусаца Грозный — Нестеровски маршруте лелаш вола водитель Сампиев, ПАП-2 номер 34—46 ЧИЗ йолча автобусаца Ачхой-Мартан — Грозный маршруте лелаш вола Б. Мусаев, автоколонна-1572 номер 67—80 ЧИТ йолча автобусаца Грозный — Хасав-Юрт маршруте лелаш вола Эскиев, Назрановски автотранспортни предприятерча № 94—73 йолча «Икарус» яхача автобусаца Назрань — Махачкала маршруте лелаш бола водителаш Комурзоев1ар Макшарипи Мажити, автоколонна-1572 номер 81—91 ЧИК яхача автобусаца Закан-Юрт — Грозный маршруте лелаш вола водитель Зурапов, Грозный — Братское яхача маршруте лелаш вола № 85—13 ЧИК яхача автобуса тIара водитель Юсупов, кхыбараш. Иштта шоай декхараш цIена кхоачаш а деш финансови бокъонаш ца телхаеш бола водителаш ахаш гаргга хилар. Царна юкъе бар вежарашха йолча автономни республикашкарча транспортни предприятешнара водителаш Арсланов, Молчанов, кхыбараш.

Цхьабакъда, пачхахьалкхен чотагIа шоай кисаш дина гIерташ бола водителаш а дукха нийсбелар рейдови бригада доакъашхошта. Оаха рейд еча хана тхо хьежача ткъаь иттех автобусаш тIа йийттане чу нийсвелар билеташ доацаш вола 150 совгIа саг.

Цхьайолча предприятей, организацей кулгалхоша шоашкерча служебни гIулакхашта йолча автобусаш тIа болх беш бола водителаш болхлой балха хьабоалабаьчун тIехьагIа шоай лоIамагIа лела мукъа бут. Цудукъа шоай доалахьа йолаш санна автобусаш лелаю цар, пассажираш дIа-хьа а кхувлаш шоашта хIамилг яккхара. Иштачарех цаI ва СПМК-661 номер 54—02 ЧИО йолча автобуса водитель Катаев Вахид. Тхо тIанийсденнача дийнахьа Шалински районера нах Грозне хьахкувлаш а Грозьера юха цIа кхувлаш а лелаш вар. Ахча хьа а ийца, билеташ ца луш цкъа цо воалавеш хиннар ткъо совгIа пассажир вар.

Наурски автотранспортни предприятерча номер 69—50 ЧИЗ йолча автобусаца Грозный — Наур яхача маршруте лелаш вола водитель Кузнецов, хIара рейсах ахча хьа а ийца аз кхо-виъ саг пассажир дIа-хьа вигавар аьнна, пачхахьалкхе хьийзургьяц, яха уйла йолаш ва. Делкъейга хIама даа дезашйй са, дезал ба са кхаба безаш ахаш бахьанаш увттаду цо. Цхьабакъда, аьлча шин жетта а дуташ ваха гIертачоа тара ва из. Цунца «хIамилг» яккхара гIулакха яхье ваьлча санна лелаш вар Шелковской автотранспортни предприятера № 87—24 ЧИЗ йолча автобусаца Грозный — Шелковской маршруте лелаш вола водитель Дзаурбеков а. Ялх саг ва цуп автобуса салона чу билеташ доацаш. Горячеводске мара болхаш бац уж, ялх-ялх шай мара дий аз царех хIаранегара хьанийцар, яхаш бехказа вала гIерт из. Мала тешаве воалте из уж цига кхаччалца мара болхац аьнна. Цох теша хала да. Шоай водителá ахча дIаделча цуцгара билеташ хьа ца дехаш бола пассажираш бехкб кIалхара балац укхаза.

Шийна духьала пассажираш а боалабеш йоагIаш хиннача автобусий водителашта чIоагIа сердаш ва Грознера Орджоникидзе водаш вола номер 98—75 СЕЕ йолча автобуса тIара водитель Закандзе. Нагахьа сога цар хоам баьбаларе ловццита дакъа а билеташ хьа а дакъа дIалург ма дарий аз, яхаш корзагIваьнна ва из. Цкъарчоа шийгара билеташ хьадала ца тугаш духьала а ваьлар из. Шийчох хIама хургдоацилга хайнатул тIехьагIа итт сага дола ах-ах сома маьхка итт билет хьа а даьккъ хьаделар цо, хIанз дизарий цо аьнна тIехьара тIа дешаш а кхоаьш. Кхыча автобусашка КРС контролераш хьожаш болча хана царна-м тIехьийкхавар со, хIанз оаш со дIавохийтаре сага хIама ховргдацар яхаш тIаьккха декхар де воалавелар из. Ше дехачох хIама хургдоацилга хайна вола Закандзе ткъаьх минут яьлча дIавахар шин пассажираш а ийца.

Рейдови бригада доакъашхоша сигнал а еина шеа соцавича ахча хьа а ийца билеташ доацаш боагIаш болча пассажирашта билеташ дIадала велар ПАП-5 № 54—57 ЧИО йолча автобусаца Грозный — Алхазурово маршруте лелаш вола водитель Абдулмежидов. Цхьабакъда, лаьрхIар де кхензар цун. Гаьна болхаш бац уж аьнна ялх-ялх шаь маьхка ихи билет мара хьадала тигайзар шофера. «ХIамилг» яккхара сай новкъостел тIех ца ваьлча эхь да сона аьлча санна итт саг билеташ доацаш воалавеш воагIар цу предприятера № 69—16 ЧИК йолча автобусаца Грознера Орехове водаш вола Амирханов а. Цкъа рейс еча хана итт сагагара ахча хьа а эцаш.

Пачхахьалкхен кассе дIачудаха деза ахча шин-шин киса дукхагIа дахийта гIерташ санна болх беш бар Грознера Троицке лелаш вола 02—16 ЧИТ йолча автобуса тIара Сунженски АТП водитель Агарков цу предприятера 11—38 ЧИТ йолча автобусаца Грозный — Карабулак яхача маршруте лелаш вола водитель Цуроев.

Наьъа тIа рейдови бригада я аьнна дхьанне хьоахадеш хIама а дацар яхаш цецваьнна ва Малгобекски автотранспортни предприятерча № 18—87 ЧИТ йолча автобусаца Грозный — Вознесеновка яхача маршруте лелаш вола Дербичев Мухьмад. Кхы со кхера везаш хIама а дац аьнна майраваьнна хила везаш вар ший кисаш пачхахьалкхен кассе даха дезача ахчах дизара. Цун автобуса чу вийтта пассажир вар билеташ а доацаш. Царех ялхнегара цо хьанийцадар хIаранегара 1.5 сом эцаш ийс сом, вока бархI пассажирагара — ворхI сом совгIа.

Курчалой этта йоаиаа базар а йолаш, сона чIоагIа аьттув болаш дена балха ди да ер яха уйла йолаш хиина хила везаш ва Курчалой — Грозный яхача маршруте лелаш хиннача Шалински автотранспортни предприятерча № 07—96 ЧИО йолча автобуса тIара водитель Сакаев. Финансови бокъонаш цо телхайой тхо хьежача гучадаьлар тхона итт пассажир билеташ доацаш цо воалавеш хилар. Укхазара гаьна болхаш бац уж царна билеташ дIадала кхийнадац са, яхаш бехказа вала гIерташ вар из. Цхьабакъда, пассажираш автобуса тIаховшача хана царгара ахча цо хьаэцаш билеташ дIадала дезийтé ца ховш вац из.

Пассажирски автобусаш шоай хьаштаэр дерриа укх наьнъа тIа царна дIа-хьа вига пассажир вуттаргвац ва аьлча санна пассажирех етта йолча автобусаца сиха рейсаш еш ва «Промжелдортранса» Аргунски предприятерча водитель Садиев. Цкъа воаловеш 30 пассажир а воалавеш сиха Грознегахьа воагIаш ва из. Ший лоIамагIа лела мукъа витав мотт тхона из цо къахьегача предприяте кулгалхоша.

— Со балха этта дукха ха яц, бехказа валийта со йокъка опыт йолаш а вац со водитела балха тIа, — яхаш дехар ду автоколонна-1572 № 00—14 ЧИТ йолча автобусаца дIамигача АтагIера Грозне воагIаш волча водитела Садомов В. Цхьабакъда, водитела балха тIа йокъха опыт йолаш веце а шийна шай-шай яккхара даькъе дийка ка йоалаш, дIа-и волавеннав из. Вийтта пассажир мара вацар ахча хьа а ийца билеташ дIа ца луш цо воалавеш хиннар.

Лаккхе белгал мел даьхача кхоачамбоацарашта къьгта хьахьонх, дуккхача автотранспортни предприятей кулгалхоша, общественни организацеша, транспортни управлене КРС службо финансови бокъонаш телхаеш болча водителашца къовсам лоаттабелга тIа-тIа чIоагIде дезаш хилар. ЦIенхаштта тоа а баь лакхача боараме хилийта база водителашта юкъе бу кхетама болх. Духхьал массазарча цхьаь посте а ца латташ, дIа-юха лелаш хила беза контролераш - ревизораш, хIана аьлча уж латташ бола посташ мичахьа я ховш бола пассажирски автобусий шофераш гаьнна болхаш болча пассажирашта лоацца билеташ хьа а даьхе царна тIаболх. Укх рейдови бригада материала тIа белгалдаьха дола цIенхаштара кхоачамбоацараш ца хилийтара, финансови бокъонаш ца телхайтара шоаш де лерхIам долчох хьадда жоп дала декхарийла ба Нохч - ГIалгIай транспортни управлене кулгалхой.

Ш. АЮБОВ,
П. СОБКО,
С. МУСТАПАЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР ГАИ инспектораш.
В. КОСТОЕВ,
тха. [illegible]

РЕЙД

ДОДЗОЛ ДЕХЬАРА

Социализма мехкашка

«ВЕНГЕРСКИ КЪАЙЛЕНАШ» ХЬАЯЬРАШ

Венгерски юрта боахама толамий бахьан шиé тайпарча «венгерски къайленах» латт аьнна хеташ ба хIана дуккхача малхбузехьарча европейски мехкашка. Бакъдолаш да, Малхбузехьарча европейски мехкашна хьежача тIехххьарча шерашка бахача наьха сага сих лаьрхIача Венгре тIанхийтта юртбоахама продукци эггара дукхагIа хилар. Масала, 1980 шера юкъера лаьрхIача гектара тIара 47 центнер йоалаш хилар мехка кIи хьувкъам.

Амма, Венгерча вай доттагIашта лерхIача тайпара укхаза, цхьаккха къайле яц. деррига толамий кIийле я дика вIаштIехьъаькха боахама механизм, госхозийи кооперативайи балхалоше шоай низ ца кхобеш хьега къа.

Пачхахьалкхен амбаращна дIачулуш дола хIама эггара дукхагIа лу Баболна, Бая, Шаришап санна йолча низ болча агрокомбинаташа. Цхьабакъда, гIулакх толаме чакхдалар дуккхача даьнге юкъерча боахамех тийша да. Цу тайпарча цхьан боахаме хилар со дукха за йоацаш.

«Эдетертеша» яхача госхоза лаьтташа Тата яхача йоккха йоацача города юххе даде, 2800 гектар да боахама деррига лаьтта, цунах 2200 гектар оаха лаьтта да. Цу тIа дуа кIа, хьакхIаш, гете, комсаш. Дика доход лу хьайбаш лелададо.

Пхи шу совгIа ха я Эндре Дуконь боахама кертеп латта. Из ва юкъерча дегIара, 40 шу совгIа ха йолаш вола наж санна саг. Укхаза lo а ваь хьалкхийна ва, да а хаь ла а лаьттанцара балхаш деш хиннаб.

Из тIаьвале а хиннац тетски госхоз тIехьадусача боахамашца лоархIаш. Шоашта тIадоагIача хIамах кхоачам бецц а, баха торо йолаш а бар нах. Амма духхьал Эндре Дуконь ва ше директор хилча дена шеррача боараме а кхоаленгахьа бIарг кхоабаш а гIулакх дIадолалаьр. 120 миллион форинта тIех йоал хIана шера боахама тIайоагIа доходаш. ХIаьта из кIезига дац моттигерча масштабешка диллача, нагахьа санна юртбоахама производства тайп-тайпарча участкашка болх беш веррига а 240 саг мара ца хилар терхалдича хIаьта а.

Эггара хьалха боахама хьалхле лелаеча специалистишца цхьана экономически расчеташ е волавелар директор. Къовстадир, лаьттан малагIа участок мел рентабельни я. Масала, дукха шераш дар боахамо шекара свеклаш юв. ЛоархIамаша хьахьекхар, кхыча культураша лучунга хьежача цо луш бола пайда дикка кIезигагIа хилар, из кхоара дукха къахьега деле а. ХIаьта дуккхача хана дена укхаза бахаш болча наха йоахар, цу участке цхьан хана гета дика хулар. Цу хьакьеъхьа дувцарош дукха а хулар. Цхьабараша могадора хьотте а йицъенна традиция юхайоалаяр, воккаш шек болаш бар: гета кхеде-м дукха хьалагIа ма дий свеклаш кхеечул лхаш. ХIаьта а фу хул хьажа лаьрхIар, боахама ветеранаш а бар кагирхой гета леладе Iомабара гIулакх шоашта дIатIаьцаш.

Хьалхиннар вIалла дага а ца хиннача бесса дика дар. Хьалхарча шерре а опытни делянка тIа дика хьайнъар цхьан хана йиц а ялийта дIаяьнна хинна культура. Цу хана деш цхьаькха саг а хилаьзар гета дер пайдане гIа хиларах шек волаш.

Амма керттера терхам хьалха а санна кIийнен хьажкIаштен тIалоаттабора боахаме. Дувцб дезаш а мичал из-м, дуккхача хана деза ховш ма дий лаьттанцара балхаш, сий долаш дале а, хала хилар: тхьоврача хана сатессача дена садоатца дегI нийс ца деш ма боахкари ахархой вог тIаоттабалла мара доацача шоай доакъолгаш тIа кхадьегаш. Эндрева шийна а дагадоагIа, ваха мел хала дар шиé даьна единоличника. ХIанз-м кхыча тайпара да гIулакхаш, коллективашка бу хIанз болх, беркатегIа ба хIанз къахьегам. Деррига хала мел дола балхаш комбайнашен тракторашен ду хIанз кхашка.

Сона вайаар ши тракторист — Иштван Мольнари Иштван Пиллери. Юрта боахаме болх бе лаьрхIача венгерски нагирхой бIарчача новхала дар санна да дуккхача даькъе цар вахар. Бера хана дехи доттагIий болаш хьабоегIа уж. школе цхьан парта тIа багIар, цхьана хиннаб эскаре гIулакх деш а. ХIаьта пхийтта шу совгIа ха я уж шиъ цхьан бригаде болх беш вола а. Цу юкъа опыт йола специалисташ, шоаш каралаьцача гIулакха бокъонца бола мастераш хиннаб-царех. Укх шерара хьувкъам чубахьаш советски трактораш тIа баьб цар болх шинне а. Уж говза а опыт йолеш а халарагIа юха па сопаш болх бир технико.

ХIаьта хьувкъам кхебе хало дар. Амма деша дар. Йовш йола ялатий культураш ма могта кIезигъяра, хIара минут кхое йийзар. Деррига а 12 ди мара эпанзар механизатораштa кхешнара деррига кIа чудара. Цун хьувкъам, бакълар аьлча, берригa а юкъера лаьрхIача гектара тIара 46 центнер мара хилаизар (дIалахача шера гектара тIара хьинар 75 центнер хиннача). Цхьабакъда хьажкIаш геттара дика хьийнъар — гектара тIара 80 центнер йоалаш. Во хьукъам лархIам цунах укхаза.

Укхаза оал: ялат дале — доакъар а дика кургда. Цу гIулакха чIоагIа терхам тIабохийт госхоза директора. Хьайбаш лелаьдеча фермашта эшача доакъара цхьадола тайпош кийде деза а кулар, хьалха из чIоагIа IатIкъар. Боахама доходаш йиш хийлийтар шиé доакъар кийчду комплекс къаа. Цун проект оттеньяр Баболна агрокомбината конструкторски бюрое. ХIанз укх сахьате шиé низ мелла́б болх беш яц комплекс, хIаьта а дийнахьен буси 30 тонн продукци лу цо.

Чудоал тхо доакъар вIашагIъяду агрегаташ латтача паргIатача зале. Болх беш йолча механизмаша боарамагIа ду тоташ, кафель санна кIай да пенаш, массанахьа а цIена я. Цу чоалханеча автоматизированни комплексана деррига доал деш шин саг ва. Тела йоагIаш йола командаш управлене пультера хьаух. Установка йиш я хьаьддача пропорцех 10 рецептах тайптайпара йола компоненташ вIашагI а еш гранулированни доакъар хьаде.

Оборудовани вIашагIъелла а хьлча из шиé беррига низаца болх бе я йолаел... цу предприяте лургда шер-шера ткъо-ткъо эзар тонн лакха дикал йола доакъар. Амма цо хIанзле а боахама хьайбашта ма эшша доакъар лоеттадеь ца Iеш. продукце цхьадола дакъа лоалахарча кооперативаштен госхозаштен а лоаттаду.

Балха ди чакхдоалаш латт. Госхоза къахьегамхой шоаш кхашкара а фермашкара а городе дIакхувлача автобусаш тIа хувшаш боахк. Эндре Дуконь яхача бесса, хуторашка баха ховшаш дага болаш нах бац. Цхьаккха а юкъера ца къасташ беррига госхоза къахьегамхой хIанзарча хахарча дуккхаза вIаштIара даьча цIенош е ерригa удобствош а йолаш долча къаьст къаьстача коттеджашка бах. ХIаьта из а я «венгерски къайленех» цаI.

Юрий БАРАНОВ,
АПН соб. корр.
г. Будапешт.

НРБ. Пловдивера хIама дагалоацача устройствай завод — болгарски электроника лоархIаметIа йола предприяти. Цо шиé продукци Советски Союза, социалистически содружества кхыча мехкашка лоаттаб.

СУРТА ТIА: СССР-а лаьрхIа йола техника плоаде́ши завода цехе.

БТА—ТАСС сурт.

Корейски Халкъа - Демократически Республикера хоамаш

ЭНЕРГЕТИКА МУЛАШ

КНДР йIаьхий я энергоресурсашца. Лаьттан чоеаца да тайпача кIора, антрацита дукха тIоашаш, бIаьш эIамигея доккхен хиш да лоамашкара хьийдда фордагахьа доххаш. Цу гIулакхаша дика хьалаш хьаду энергетикана. Доккха новкъостал ду КНДР-а из керттера халкъа боахама отрасль дегIайоалара Советски Союзо. СССР-а новкъосталца хьалъяй 400 эзар киловатт-сахьат электроэнерги шера луш йола Пхеньянски ТЭЦ, 1,2 миллион киловатт - сахьат низ бола Пукчхански теплоэлектростанци, иштта кхыйола энергетика объекташ. Советски Союза новкъосталца КНДР хьалъяьча энергообъекташа алхха кхоаттъкъа моттагIча шерашка электроэнерги шоаттъкъа процент дукхагIа лиххийтар.

Доккхий декхараш латт корейски энергетикашта хьалхашка хIанз. Карарча семилетие (1978 — 1984 шераш) цар яккха еза хIара шера 56—60 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги. Цул совгIа, кхы а дукхагIа толамаш даха декхар оттадаьд Корея Къахьегама парте VI съездо, — дезткъалагIа шераш кхоачалуш бIаь миллиард киловатт-сахьат электроэнерги яккха. (АПН).

ТУХ ДОАЛЛА ЛАЬТТАШ КАРАПЕРЗАДЕШ ЛАТТ

ТПК VI съездо белгалбаьб юрта боахама дIахо индустриализаци модернизаци яра лиъ. Съезда решенешка хьежжа, хIара бIаь гектар оахама кхоачаш хила еза 12 — 13 трактор, валови ялат гулдар кхача деза лхийтта миллион тоннага хIанзарча ийснена меттел. Корейски кооператораша шоай низ тIабахийтаб тух доалла лаьтташ каралерладарна оахамаш шердара. Масала, Къулбехьера Хванхэра Ончхин яхача уезде укх шерарча шин бетта ялх бIаь гектар совгIа тух доаллача лаьттех оахамаш даьд. Хачжу яхача города юххе лоадам боацача хана, фордагере хьаиккай ткъаь итт гектар. Деррига а, мехка гIолла, дезткъалагIа шераш чакхдоаллаш карадерзадаь хила деза кхо бIаь эзар гектар тух доалла лаьтташ. (АПН).

КЕРДА ХЬАВАЬ ФОРД

Къулбехьара Хванхэ яхача провинце хьй кий леладу йокхха моттиг. Из ях кхиер цхьан шеран вз шерая. Цу юкъа гIишлоеьераша хьалйяр массехк километр дамбаш, форда йистах хиé латта моттиг хьакъоасте а еш хIанзара гидротехнически сооруженеш. Керда баьча форда чура хиé гIоргда Енбак яхача арен кхелиа. Иштта, дукха ха ялалехьа из хиé гIоргда республика малхбузехьа форда йисте дала лаьтташ карадерзадича — цига а. Кердача хиé латтача моттиго вIаштIехьдоалийтаргда хоттама хувцамашта дукхьала оттa, цу районе дуга кхеде торонаш дикагIа хулийтаргйолаш. Из лоархIама да, хIана аьлча, Къулбехьара Хванхе ялат дика хьувкъаш йола моттиг я. (ЦТАК — АПН).

ЧКЪАЬРИЙ ЛУВЦА ГIУЛАКХ ШЕРЛУШ ДОАГIА

Корейски къамах нухне дагарде йиш я чкъаьрехи, форда чурча хIамех дах ятташ дааращ. Къахьегамхой цу кхачанцара хьашташ диза кхоачашдар дукъа КНДР-е лаьрхIад чкъаьрий дуккха а дукхагIа лувца. Чкъаьрий промышленноста хьалхашка декхар оттадаьд 80-ча шерашка чкъаьрийн форда кхыйола продукташ шера пхи миллион тоннага кхоачаш хилийта.

Цунца цхьана дегIабоагIаш латт чкъаьрий боахам, чкъаьрий леладеча кооперативашка яскусственни водоемаш еча пайда эц хIанзарча техникахи оборудованехи, кхеду пхандарташ. КНДР столицана гаьна йоацаш уллача Къулбехьара Пхеньян яхача провинце укх шера кхедир соахкарчул цхьан акаазен дукхагIа тезача хи чура пхандарташ. Уж да форала, додача хи чура угора, карпа, нераса пхандарташ. Уж чухийцир гаьна боацаш уллача Iам чун кий латтача моттиге, иштта Тэдонгани Чхончхони яхача хишка. ХIанз республика чкъаьрий леладеча боахамашка бIаьнел совгIа тайпаш тезача хи чу леда чкъаьрий кхеду. (ЦТАК-АПН).

СПОРТ ДУКХАЕЗАРАШТА ДОЛА СОВГIАТ

КНДР дукха еза спорт. Итташ эзараш хагий пали мехкарий, промышленни предприятей, юрта боахама кооперативай болхлой массаза а тайп-тайпарча секцешка упражненеш еш ба. Уж йолаш я дешара заведенешка, заводашка, фабрикашка. Стадионаш спортплощадкаш бIаргаго йиш я мехка йоккха мел йолча нах бахача моттигашка. Бакъда, дукха ха йоацаш а тIехьа геттара йоккха спортивни сооруженеш я тха але йиш йолаш бандар столице база спорт эзараш мара.

Дукха ха йоацаш КНДР-а малхбоалерча форда йисте уллача Хамхын яхача йоккхача промышленни центре къахьегамхошта совгIата белар Къулбехьара Хамгён яхача провинце спорта Дворец аьнна цIи йола хоаа хIандаза гIирс. Кхо этаж йолча здане чу я эшаш йола оборудовани а, инвентарь а йолаш тренировкаш ю залаш, спортсменаша салоIа цIеноаш, спортах дола литература чудола библиотека, фильмашка хьожа зал, кхыметтел, тайп-тайпарча яхьа видеозапись ю студи. Двореца чу цхьатарра е йиш я тренировкаш волейболах, баскетболах, истола тIарча теннисах, боксах, художественни гимнастиках йола яхьаш. Зрителашта кийчъаь я трибунаш. (ЦТАК-АПН).

ДЕЛИ. Дегаш гIоздаьнна гIадбаха болаш бIаьш йоазонаш яздаьд отзывай книжкаш тIа делийцашен укхаза хьайийллача кхоалагIча дунен халкъацта юкъерча торговле ярмаркерча советски експозицега хьожаш хиннача индийски столица хьаьциашен. ЧIоагIа хьашт долаш хьожаш хилар цига баьхна нах. Иде деловой гIозарий викалаш дуккхача тайпара вIаши гIойле йолаш дIа-юха леладу экономически, Iилма-технически, культура дакъера хIамаш, промышленность, юрта боахам, Iилма дегIадоладара дакъе СССР-а карагIдьннараш довзийташ йолча советски разделага.

С. КАРМАЛИТО сурт.
ТАСС фотохроника.

Дикала тешам — проектагара изделега кхаччалца

Москве болх бе йоласиай продукце дикала доал дара йола города комплексни система. Из хьесча дакъа доацаш хилар города дукха Iилманан, боахамен организацеш, хIаьта иштта Еразгсоюзни стандартизаце Iилма-тохкама институт. Иштта дийкар АПН корреспондентаца Борисов Олегаца къамаьл дехи института директора экономически Iилмай доктора, профессора Глачев Александра:

— Экономикe эггара чIоагIагIа тешавеш бола мотт цифрай мотт ба. Царгара хьаволавала безам ба са а. ТIехьарча пхе шера арахийца пачхахьалкхея дикала Знак тIа а латташ йола продукци, вешта аьлча дунен дикагIа йолча продукце боарамера продукци кхоаза дукхагIа хиний.

Цу толама кIийле хиввай, из хьесча тха институто юкъарчал доацаш дакъа лаьца, продукце дикала доал дара комплексни система. Цун кIийлен тIарча принципех цаI я продукце дикала доал дар халкъа боахама управлени яра деррига боарамашка де дезаш хIама хилар — доакъошта юкъерча, доакъой, предприятей боараме, кIаьта иштта къаьст - къаьстача региональни комплексий гомашка.

Москве — бархI миллион саг вахача городе — болх беш я 150 халкъа боахама даькъахи поддаькъахи латта ийс бIаь гаргга промышленни предприятий объединении. Укхаза гульль я йоккха Iилман потенциал: массехк академи, ээткъа гаргга лакхера дешара заведеня, бIаьш йола доакъой тохкамийн проектно-конструкторски организацеш. ХIаьта шеко яц, Москва я мехка хьаькъала управленчески центр.

Селларча Iилман низашта укхаза концентраци яро, шеко йоацаш, йоккхий торонаш лу дикала проблемаш къестаяра. Цу хIино, управлене декхарашка диллача, шиé чоалхане гIулакхаш а кийелу. Дукххал цудукъа даьза дергдоаиаш хIама а хинна дIаттар йоккхача территориальни Iилма-промышленни комплекса гома чу арахеца продукци лакха дикал йолаш хулга Iалашдергдола цу тайпара йола организационни механизм хьанр. Из теркал а даь, вIашагIъеллаяр продукце дикала доал дара йола Московски городской система (МГС УКП). Цо лерхIаш да доакъой министерствай оагIорахьара санна, иштта моттигерча (районни, городской) кулгалхой оагIорахьара а промышленни предприятешта вIаши гIо а деш (цаI шоллагIчун балха юкъе а ца гIерташ) управляющи воздействи яр.

МГС УКП—из я москвичашта арахецача изделей дикала воздействи яра мероприятей, методий, средствай чоалхане совокупность. Кхо боарам болаш я система управлени. Хьалхара «этаж» — предприятеш, промышленни объединенеш. Укхаза болх беш я продукце дикала доал деш йола болх дика вIаштIехьа бола комплексни система. Йис бIаь гаргга йолча столица промышленни предприятей кхаь даькъах пхи даькъо цу тайпара йола система юкъейоалайй. Дукха ца говш цар массалах болх бе йолалургйолаш я вокх къахьегама коллективаш а. ДагадоххарагIа аьлча, из система бокъонца нирерзаьлча моттигашка дикалга диллача лакхагIча категорех йола продукци цкъан ахазен дукхагIа арахец юкъера лаьрхIача деррига даькъачуа.

ХIара района боараме, хIаьта уж 32 я Москве, болх бе йоласиай дикала доал дара районни системаш. ТIехьара а, организационни пирамида бухь ба дикала доал дара городской боарам. Продукце дикала доал дара Московски городской система гома чу берригача балха кулгал деш а координаци еш а я лаьрхIа йола общественни совет. Цунна юкъе ба бовкхий Iилманхой, КПСС городской комитета, министерствай, ведомствай бехктокхаме болхлой, къаьст - къаьстача предприятей кулгалхой.

МГС УКП (кхаь а боараме) хьалхара функци — планировани. Де дезаш дар фуд къоастадаьчул тIехьагIа, системо белгалдоакх из мишта де даза, вешта аьлча оттаьча плана тIа белгалдаьча дикала хьокхамашка кхачара де дезараш, белгалйоах балха способаши методаши. ХIаьта укхаза хьоакхе безам ба са, система гома чу творчески содружествош хьаяр санна йола, керттера декхар кхоачашдара чIоагIа эффективни йола способ. Царна юкъейоагIа кердача продукцена разработкаш еш йола тохкамийн проектно - конструкторски организацеш бийдал, материалаш, оборудовани лоаттаераш, предприятеш - кийчъераш, хIаьта иштта кийчача изделеех пайда ийбу (е эксплуатации ю) организацеш. Цар девиз — «Дикала гаранти — проектагара изделега кхоачаш». Цу гIулакха хьаю шинна а оагIонаш пайдане йолча информаце банкаш, цхьана стандарташ уттаю, договораш ду. Бокъонца лаьрхIача, шоай лоIаме цхьана гIулакхаш леладара системо я из, цо йиш хулийт изделей керда тайпаш хьадара ханаш лоацъе, цар дикал цахаддаш лакх а еш.

ГIулакхаш цу тайпара леладара кIийлен тIа, масала, автоматически линей Московски заводо, «Калибр» яхачея 1-ча Пачхахьалкхен подшипникийн заводаша Iилманхошца цхьана гIулакхаш а леладеш рекордни лоацача хана хьаяьй керда, шиé торонашка диллача уникальни йола подшипникови промышленноста лаьрхIа установка. Цунна тIатохаргда аз, хIанз укх сахьате Москве боах беш цу тайпара йола шоаттъкъа гаргга содружество хилар. Царна юкъе я бIаьш предприятеш, тохкамий институташ, проектно - конструкторски организацеш.

МГС УКП гома чу хьаю дикал лакхъяра программаш. Царех хIараяр — цу тайпарча продукце производства берригача доакъошхоша цхьана деча балхий вIоарита уйла а еш вIаши дага а бувлаш оттаяь план: автомобиль, ткань, оборудовани, и кх. дI. дале а. Бокъонца яйзача торонех кIийле а я: плана тIа дIаяздаьд Iилмани проектно - конструкторски организацешка, заводашка - кийчъерашка, хIаьта иштта транспортировка еча, продукци дIаоттаь лоаттаеча, эксплуатаци еча, хьан, маца, фу де деза.

Москверча промышленни предприятешкара дикалах йола информаци тха института вычислительни центре чуйоагIа, укхаза цунна тоIаме хьисапе обработка а йий (районехи доакъоехи къаьст - къаьста, Москвах еррига чулоацаш) шиé боараме йоагIаш йола решени е вихал ваьча хIаране истола тIа Iоюлл.

Система дегIаухаргья, аргаювлаш товлургья, цун действе сфера шерлургья. Продукце дикала доал дара территориальни система оттаяра дакъерча москвичий опытах пайда ийбергба мехка йоккхийча индустриальни центраша.

(АПН).

Тха календарь

Тахан, 24 декабре, 80 шу дуз советски яздархо, общественни делтель А. А. Фадеев (1901—1956) ваьча дийнаьа дена.

СУРТА ТIА: А. А. Фадеев. ТАСС фотохроника.

ЯХЬ ДИКАГIА ДIАХЬОКХАРАГIА

1981 шера кенайоазон тIа, телевиденен радиой гIолла социалистически яхь дикагIа дIахьокхара республика Облсовпрофои НГIАССР журналистий Союзон дIанхайкаяь хиннача творчески конкурса итогаш яьй. Хьачуеннача материалашка хьежа а хьежа жюре конкурсе котъяьннараш лаьрхIай районий газетий редакцеш: шелковской «Строитель коммунизма», грозненски — «Заветы Ильича», «За нефть» яха дукха тираж йола газета, «Грозненский рабочий» яхача газета партийни вахара, «Ленинан некъ», яхача газета юрта боахама, «Сердало» газета промышленноста, гIишлошъяра, транспорта отделаш.

Конкурсе котало яьккхаранца ба хьалхалаттача опыте а патриотически починнашта а пропаганда еча, из дIайоаржаеча юкъе хьинаре дикъа лаьца журналисташ — корреспонденташ «Грозненский рабочий» яхача газете — С. С. Мадаев, «Ленинан некъ» яхача газета — Ш. А. Магомаев, «Сердало» газета — М.-Б. У. Цицкиев, «Комсомольское племя» яхача газета отдела заведующи Г. А. Кагиров, телевидене Грозненски студе йоккхагIйола редактор Л. У. Аушева, Нохч-ГIалгIай радио штате воаца корреспондент А. П. Железняк.

Котало яьккхараштa ахчан премеш дIаеннай.

Коллективни кулгалхой

КЪОНА ВАЛЕ А — ГIУЛАКХ ДОВЗАШ

Пятилетка хьалхарча шера план хаьа хьалха — 8 ноябре кхоачашьяй «Грознефть» объединене технологически транспорта Грозненски управлене. Шера 102 миллиони 310 эзари тонно-километр ишъ бе безаш хиннача, 111 миллиони 676 эзари тонно-километр ишъ баьб. Управленена чуйоагIача 5 колоннина юкъе къахьегаме хьалха латташ хьайоагIа коммунист В. А. Исаев керте латта № 4 йолча колонна коллектив. ХIара бетта норма 140—150 процент кхоачаш а еш къахьийгад цо.

«Грознефть» объединене технологически транспорта Грозненски управлене со ннйсвеннар дарзагIа догIа а делхаш, шофераш наькъаьгIа арабувла дукха рaьза ца хулади дар. ХIаьта а болх ца социйташ низ бола машинаш — «Татраш», «КАМАЗаш», «Уралаш», кхьяраш хаддаза гаража коа хьачуухаш а араювлаш а яр. ГIаьнарча рейса яха арайовла кийчлучарца яр 4 колоннацара машинаш а.

Республике буруь мел тохача моттигашка кхихьа а ца Iеш. ГуржегIа а турбаш, насосаш, кхыйола оборудовани дIакхухьаш ба шофераш. Йоачан-екхан яле а, лакхача лоамашка, гIумара аренашка хаддаза моахьаш дIахухь цар. ХIаьта Iей, ГуржегIа бода ишъ дIакъайлача, Баку гIолла го баьккхе, гаьнарча Самгоре кхоач шофераш. ЧIоагIа хьинар, низ эшаш болх ба цар бар. Ишта болча наьха начальник а цхьа теина, шиз болаш саг хила веза аьнна хетар. Цхьабакъда, тIехьагIа колонна кулгалхо ва аьнна сона вовзийтар гIиллача дегIара, дукха лакха воаца зIамига саг вар.

— Болх-м аттагIбар херзабац Iа, — аьлар аз цунга тхо шиъ вIашагIкхиттача хана. — КIаьдлой хьо?

— ХIана ях Iа ишта? Бакъдар аьлча, кхыча балха гIа се мишта товргвар а хац сона, — жоп делар цо. КIеннга сабар даьча гIолла тIаьтехар.

— КIаьд ца валийтара дика школа я Советски Эскар. ДегIацара мекъал цIенйий дIайоакх цо.

Бакъда, Виссас дувцар Эскаре гIулакх деш хинна зIамига саг хубцавеле, халонех бIо ца къоажабеш хул. Ишта тIема а политически а кийчон отличник а волаш эскарера цIавера В. Исаев а, Укхаза вIоийцар из КПСС члена кандидателла. Из сий цига шин шу доаккхаш волча моллагIа бIукочун деш в даш.

Эскаре вахалехьа цо яьхар шофера курсаш а Грозненски мехкдаьтта техникум а. Дайнехка деккар дIадеша а ваьнна цIаьнча техникех дика кхеташ йола дIаьнга саг «Грознефть» объединене технологически транспорта управлене центральни гараже дежурни механикалла хьожавир. Из дар 1975 шера. Рейсе яха арайовлача машиний технически хьал машиадхьежа везаш вар из. Цул тIехьагIа болх баьб цо профилактика начальник волаш а, 1981 шера дека № 4 йолча колоннана кулгалдеш ва къона коммунист.

тонахьарча наха из хьалхьапаноцаре. Дуккхача шерашка укхаза болх баьча, коммуниста Исаев Элий Косумовича оалар болх дIаболабеш волча къонача начальникага:

— Хьайга аьтча ловргдоацар нахага ма алалахь. Коллективана Iа даь дика а во а диццургдац хьона.

Ишта къоначa кулгалхочоа новкъостал деш, ца ховр дIахьехаш хилар Чернобровкин Владимир Михайлович, Калинин Василий Иванович, Курбанов Бексолта, кхыбараш.

Нахаца та хорш, хьаним ма вий со аьнна куралаш ца еш, шийна ца ховр дIахоттташ, хьаьцаш хилар Висса а. Из дика оаьзал цуна еннар вар дуккхача шерашка школе болх баь, педагог хинна цун да Алим.

ХIанз ше беча балха эшаш йола знанеш тоъал яле а, кхы а дукхагIа хе, довза безам болаш хилар Висса. 1975 шера из заочно деша эттар машинаьнъа транспорта инженерий Ростовски институте. Укх шера толамца йистеьккхар цо из. Ше къахьегача предприятеца бувзабенна бар цо яьбаь дипломни болх: управлене центральни гаража реконструкци елта. Из болх чакхбоаккхаш дIадодар 2.5 шера юхаметтаотта дезаш да яьча расчетех. ХIаьта реконструкци яиза прrйоаваш а дар этта гIулакх. 11-ча пятилетка мехкдаьтта даккхара балхаш шерагIа чакхлаха лерхIаш да республике. Цунга хьеника дукхагIа хургья буровой оборудовани дIаувзаш йолча автомашиний парк а. Уж дIаоттаира, царна технически гIулакх дара чIоагIъе еза гаража материальни бала.

ВиълагIча колонне болх беш я коммунист ва. Массехк шу да бригадир - водитель волча Демельханов Алхазур Докаевича цу партгруппана кулгалду. Цхьакха я участок йитаьц колонне партийни вIашш йоацаш. Еррига а водительски состав дешаш я политпросвещене системе. Агитаторацa С. Лыдара, А. Бочарова, С. Дудаева, кхычар дувц КПСС чурча а оратьарча а политиках, наьха хьалтовро ланхьара вай мехка дечох, шоай коллективана хьалхошка латтача декхарех.

Коммуниста В. А. Исаева шийн колонне баь а ца Iеш, ерригача транспортни управлене а политика кхетама болх бу. Из керте латт УТТ политинформаторий группа.

В. А. Исаева кулгалдеча коллективе болх беш 69 саг ва. Царна юкъе ба балха опыт йоккха йола ветеранаш, дукха ха йоацаш мара машина ко ба доллача бола кагий нах а. Интернациональни йолча коллективе болх беш ба эрсий, нохчий, гIалгIай, эрмалой, татараш, кхыча къаьмех бола нах.

Машина мотор Iомабе, цун холовой дийнех кхета сел хала дац. МоллагIча маркех йола машинаш шофера е механика цхьа ха яьлча Iомаю. ХIаьта тайи - тайпара оамалаш йола нах чубоагIача коллективах кхета а цуна кулгалде а атта дац. Цхьан дешаца хоа дала йиш я цу хеттарах дац.

ТIачувхарех приказаш деттарах хьалхишка латта деккараш кхоачалдулургдолаш коллектив вIашагIйоллалургьйи. Ха дешаш дукха да: сага нахар мишта хиннал, цун дагалаттар фуд.. из сенга кхача гIерт... Тамаш яр Виссай из деррига а чулаца вIаштIехьдоаларе балха а вахара а йоккха опыт йолча

СССР хьаьнь 60 шу. Нохч-ГIалгIайчен автономи хьаьнь 60 шу, нохчийн гIалгIайн шийн лоIамагIа Россеца юкъебаха 200 шу дизара накъабаха кийчлуш ба транспортникаш. Ерригача управлене а къаьст-къаьстача колоннаша а цу доакхача цIеяенна керде социалистически деккараш тIаийцад. Уж кховчашдеш а хIанз В. А. Исаева кулгалду коллектив.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

СУРТА ТIА: В. А. Исаев.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
9.05 — IуйранаЙ гимнастика.
10.05 — «Камила». Телевизионни художественни фильм. Хьалхара серп.
11.10 — «Мичах шо, музыканташ?».
11.40 — «Къаьлача „Квартални Iуйре». Тбилисерча архитектурни памятникех дола телевизионни документальни фильм.
11.55 — Город Кировограда берий музыкальни коллективий концерт (УССР).
12.45 — «Керданараш».
15.30 — «Керданараш».
15.50 — «Хьон хьибараш». Къахьегамх дисхьнана чIогIъарах дола телевизионни документальни фильм.
16.20 — «Хоаиш. Бохаша зала». Къоначa техникашта йола передача.
17.05 — ДIадоах РСФСР заслуженни артистка А. Тутайс (арфа).
17.35 — «Урокага бола ишъ». СССР халкъа хьехархочех. Латвийски ССР Первомайски района Варкавски юртарча школе литература хьехаш йолча Е. Вилмане дола телевизионни документальни фильм.
18.05 — «Шахматни школа».
18.35 — «Хьалхадоле, кIаьнаш!».
19.05 — Миллионий ленински университет. Юрт социальни дегIаяр.
19.35 — «ДеттагIий хила вай». Мультфильм.
19.45 — «Тахан дуне тIа».
20.00 — «Адамло». Фильм-концерт.
20.10 — Къоастаду цу моттиге. «Хьасташ». ШоалагIа передача.
20.55 — «Камила». Телевизионни художественни фильм премьера. ШоалагIа серп.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Фу, мича, маца?». Телевизионни викторина.
23.10 — «Тахан дуне тIа».
23.35 — «ДIадоах «Бирюза» яхача камерни ансамбла.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — 10.15 — «Бора ха». Документальни фильм.
10.00 — 12.05 — Испански меттала къамаьл де.
10.35 — 11.35 — Юкъара биологи, 10 класс.
11.05 — МТУ денаркхоеца. А. М. Горький. «На дне».
12.35 — 13.35 — М. Е. Салтыков-Щедрин. Фаьлгаш. «Господа Головлевы». 9 класс.
13.05 — «Вай беш».
14.05 — «Дото хиб». Iилманни-популярни фильм.
14.15 — «Хьехархой денархой». Композитора Т. Н. Хренникова класс.
15.20 — А. Фадеев. «Хьалхадар».
16.05 — Субтитраша доача лоацацметраждни художественни фильмаш программа: «Флейта», «Кхо сом».
18.05 — Хьайбаш лелаечa фермашка гIолла цу рейи (гIалгIай меттала).
19.20 — Киножурнал.
19.30 — «Нохч - ГIалгIайчена гIолла».
19.50 — Телевизионни фильм.
19.00 — Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу из шийн лоIамагIа Россе юкъейха 200 шу дизарга. «Массаза хургйолчи доларгдоацеи деттагIа» (нохчий меттала).
19.10 — «Дагалаттар». Художественни фильм.
20.50 — «Бийса лаьвьала хийла шуь, берашI».
21.05 — Художественни коллективий концерт.
21.30 — Баскетболах йола СССР чемпионат. Маймах. «Жальгирис» — «Динамо» (Москва).
22.00 — «Ха».
22.35 — «Синдикат-2». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ЙоалгIа серп.

25 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
9.00 — IуйранаЙ гимнастика.
10.05 — «Камила». Телевизионни художественни фильм. ШоалагIа серп.
11.10 — «Буратино выставка».
11.40 — «ДоттагIлен хета-гIиз». Дунен халкъашта юкъера берий музыкальни фестиваль. Югославера передача.
12.50 — «Керданараш».
15.30 — «Керданараш».
15.50 — Украине Советий Iедал дIакхайкадара шерага. «Арсенальски трагеди». Телевизионни документальни фильм.
16.20 — «Объектив».
16.55 — Московски комсомола гIулакхаш.
17.25 — Г. Верёвкий цIерагIча Украински Паччахьалкхени академически заслуженни хора концерт.
17.45 — «Спорт-клуб».
19.00 — Къоастаду цу моттиге. «Халкъанара бувзам чIоагIбеш». КхоалагIа передача.
19.45 — «Тахан дуне тIа».
20.00 — «Красногорски лыжня». Яха лыжни спортах йола Еррига союзни чкъ. Кхалнах. 10 км.
20.30 — Экрана тIа — хьалха. «Мерза кхаесаш». Художественни фильм.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Кинопанорама».
00.30 — «Тахан дуне тIа».

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — 10.50 — «Дагара яа дукъа». Телевизионни документальни фильм.
10.05 — 12.05 — Ингалсски мотт.
10.35 — 11.35 — Музыка. 5 класс. И. Стравинский. «Петрушка».
11.05 — Литература хьехаш волча Е. Н. Ильина болха практик.
12.10 — 18.00 — Истори. 7 класс.
13.10 — Эрсий искусство.
13.40 — «Хоаиш. Бохаша зала». Къоначa техникашта йола передача.
14.55 — Экран — хьехархочун. Природоведени. 3 класс.
15.15 — Астрономи. 10 класс.
15.45 — Паустовский Константина хьалха ма а деналь.
16.00 — Хьайбаш Iелаеди — уздне фронт. «Доахан IалагIардаьтна — бераьхха тераваш».
18.15 — Телевизионни фильм.
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчене гIолла».
18.45 — Киножурнал.
18.55 — «Замано» (гIалгIай меттала).
19.25 — «Халкъа тIахьоманa экрана».
19.45 — Эскарбой декхарa оттадаьхь концерт (гIалгIай меттала).
20.15 — «Гонгаца» (нохчий меттала).
20.45 — «Бийса лаьвьала хийла шуь, берашI».
21.00 — ДIадоах «Эрсий пашпар» яхача ансамбла.
21.30 — Волейболах йола СССР чемпионат. Кхалнах. ТТТ — «Уралочка».
22.00 — «Ха».
22.35 — «Синдикат-2». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ПхоалагIа серп.

МОСКВА. Центральни телевидене кердача шера цIейни хетаяь йоккха программаш кийчъеш й хIанз. Передачех цаI Цветной бульварерча столични цирке яьккха я. Цунах оал «Кердача шера цIейна хетаяь аттракцион», цо зрителашта йовзийт дрессировщикий ФилатовгIар Татьянайи Александрей «зарчий цирке» шоиш санин кхы йоаца номераш, дунен халкъашта юкъерча Оскара преме лауреата, РСФСР заслуженни артиста, Грузински ССР искусствай заслуженни делтела Кио Игора, бовзаш болча кхыча артистий выступленеш.

СУРТА ТIА: 1. программа телесраш йоаеш йола эстрадий иллиалархо, РСФСР заслуженни артистка Пугачева Алла, РСФСР заслуженни артист Мишулин Спартак, иллюзионист Кио Игорь (юкъе латтар).

В. САЗОНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕН РЕКОРДАШ

Донецке ловзайир езача атлетиках йола СССР Кубок. Цига дайъа лоацаш хилар вай шин мехкахо — дунен хьалкъашта юкъерча класса спорта мастер Сайдулаев Адами спорта мастер Арсамаков Исраьили. Цар доккхий толамаш даьхар.

А. Сайдулаев (90 килограммага кхачналца) кхехьацa ка техa аййир 186 килограмм, болгарина Б. Благоева хьалхагIа айй хинначул 0,5 килограмм тIех а волаш, урагIа тетта аййир 227.5 килограмм хула штанга, вешта аьлча хьалхагIа воккх советски атлета Г. Бессонова айяь хиннaчул 2.5 килограмм дукхагIа.

Цхьвна лаьрхIача двоеборья рекорд шозза тоайир Сайдулаевa: хьалхагIа цуи хилар 407.5 килограмм, шоалагIа — 412.5 килограмм. Цу тайппара, двоеборье хьалхагIа советски штангиста Ю. Захаревича хинна дунен рекорд цу саьхьате 7.5 килограммена тоайир.

И. Арсамакова (82 килограммага кхачналца) юниорашта дунен керда рекорд оттайир, ка тохаш 173 килограмм а айй. Еррига а цхьана лаьрхIача яхьe дото призер хилар цунах.

КЕРДА ПРАВЛЕНИ ХЕРЖАЙ

Дахача оршотдийнахьа Нохч - ГIалгIай республикански тенниий театра зале хилар Еррисоюзни театральни общества Нохч - ГIалгIай отделене отчётно - хоржамий собрани.

Отчетни доклад йир ВТО Нохч - ГIалгIай отделене правлене председатела РСФСР халкъа артиста В. Н. Оглобликa. Шийн доклада тIа цо белгалбаьккхар коммунистически парте тешаме гIоншийн долаш республика театраца къахьегамхошта, нагирхошта, бераштa коммунистически кхетам лун беш бола болх. Дика къахьийгад, аьвар цо, театрий болхлоша, тахенарча вай заман къахьегамхочун сурт - сибат сцена тIа оттадеш. Дикадар хьалхоацаш, ираэча кхоененга бодача наькъа духьаленаш еш мел долчунца лира къовсам лоаттабара, къахьестамхой, къаьстте а нагирхой, тIахьеханн йола спектаклаш кийчъеш.

Белгалбаьккхар дика традици а хинна мехка дIаэтта «Искусства гоязанчашa — къахьегама гоязанчаштаI» яхаш девиз а йолаш къахьегамхошцара вIашагIкхетараш чакхдоахаш Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхени М. Ю. Лермонтова цIерагIча республиканска эрсий драматически театрий коллективаша беш бола болх.

Докладчика белгалдаьккхар де а дезаш, де вIаштIехьа а ца доалаш диса цхьадцадола гIулакхаш а. Царех лаьца а даьчох лаьца а прениашка къамаьлаш дир Нурадилов Ханпаший цIерагIча театра керттерча режиссера Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни делтела, Ленински комсомола республикански преме лауреата М. С. Солцаева, РСФСР заслуженни артиста Л. С. Куклина, Нохч - ГIалгIай АССР халкъа артиста М. А. Дудаева, А. Я. Вольфсона, кхычар.

Собране тIаийцар республики культура а искусства а болхлошка бaь тIахьехам.

ВТО Нохч - ГIалгIай отделене керде правлени хержар. Цун председатела хержар РСФСР заслуженни артист М. А. Давлетмирзаев.

Собране балха юкъе дакъа лаьцар КПСС обкома культура отдела заведующе Р. А. Сайханова.

А. БЕК.

ЙОАКХО ЭША ХЬАШТАШ

Денна радвога (радиоприемникага) лазуьгIа Iемача сага хала ма ний цунга лазуьгIа а мехкара а кердараша тIехкхара хоахаш довза йиш йоацаш висар. ТIаккха сона-м, сел бокхха кхечара мича кет приемник товайтийла, хIана аьлча, са мел бийнача ма йий уж тоаю мастерскеш, аьелнаш, быта Ца, «Чечингтелерадиобыттехника»... Цхьабакъда, сона хийтара цар леладери лаьттен сигален мо мара вIашагIа кхетаргдоацаш хиннадацар хьона. Вахар со Цага ЦIаьгIа телерадиомастерской болча. Боккхьа башха здани я-кх из Ленина цIерагIча проспектагIа хIинзарча архитектурина ма хоана хьалхь. Цунга хьекъа кургдагIах тIуписханз а. Дийчувнача заказан дIайдеш ягIача кхалсенга лх аз. — Де дезар дукха хIама а данар, ишта, тIаьсь дIа... хьа лехка тIирг хьадай са приемникв, на дIахотта езар сона.

— Приемник укхаза хьаьга са, оаза мастераш наьха цIагIа ахийтан, — хьадда жоп делар аьхь лсаго, хьамьхт хьа дIахо диша а ваьлла дояилла хьа 366 сона.

Цигара ваьча № 2 йолча радиомастерске вода со, Кабардински улицагIа № 4 йолча цIенош/чарна. Цхь тIатохен гIерадиккхен хIама доацаш хьалхарчо денпар мор дао шигара сона дена жоп а. ТIаккха дIа-юха ухаш сенна лел со аьнна. 3-33-19 телефон тохар аз «Телерадиоремонт» яхача объединене радиомастерске. Приемник хьалъя ела аьлар, мастераш наьхацига а ухаш приемникаш тоаеш бац.

Хац сона-м, ишта деш хулий из наха тоам бар. Сей доалахьа машин ялаpe-м хьад а йихьа приемник тоае дIалулга хала болх мича бар. Из хьалхьош хилча са хIанз шийн наькъа йоагIа машин а лаьца, цунах ахча а денна яхьа ма сэй из. ХIаьта чуяхьаш хилча а ишта я еза. ТIаккха са-м из тоалрга долачул а дукхагIа ахча ма додий машинашка.

Цхьа мастерской мукъагIа хилийтача метаргьлацар-хьогI, — кхайка мастер цIагIа хьа а вииха оацачо шийн приемник тоайта йиш хургйолаш, нагахьа санна бахача наха леритIа гIулакх де аьнна уж моттигаш хьайийлланзе?!

А. ЗЕМБУЛАТОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КЕРДА ШУ ДЕЗДЕШ ЕЛКА КИЙЧЪЕЧЕИ ОТТАЕЧЕИ НАЬХА ТЕРКАМГА!

КЕРДАЧА ШЕРА ХЕТАЯЬ ЕЛКАШ ОТТАЕШ ДАГАКХАБА ЕЗА ЦIИ ЯЛАРА КХЕРАМЗЛЕН ЙОКЪОНАШ

1. Массаза оттаеча бесса елка оттае йиш я моллагIча этажал лакхагIа доацача цIагIа.

2. Керда шу дездара елка оттаеча хана тераьлде укх тайпара хиланза даргдоаца хIамаш:

а) духхьала аравуга е лестничи подъездашка гIолла аравуга пиннел кIезигагIа доацаш эвакуационни моттигаш хилийта еза, цу моттигашкара новкъа хургйола хIамаш дIа а яьха;

б) подставка тIа е гIум чуйолча бевка чу зала юккъе оттае еза елка;

в) пенех тховнех гаьнаш дIахьекхалургйоацаш царна юкъе 1 метр юкъ юсаргйолаш хила беза елка бустам, из дIахьекхалуш йита йиш я нагахьа санна пенаши тхоин ца йоатача материалах баь бале.

г) елка дIаоттаергйолча цIагIа чувоалачен цIагIа чухьа 3 огнетушители тхина юврагIн хила беза;

д) цIагIа электрически сердал еце елкана хьалхашкара мероприятеш дийнаьа чакхъяха еза;

3. Елка кийчъеча хана мегаш дац:

а) целлулоидни е кхыйола атта лоталуш йола игрушкаш из хозъеш йола кхыйола хIамаш хьалъокха;

б) елка подставканеи гаьнаштен гонахьа цIера духьала вещесташ теха боамби билла;

в) елкана иллюминаци яра стеариноби кIерамаш хьалъокхен уж лотадеи;

г) елкана бертолетови тух тIахьарца.

4. Балха опыт йолча электромонтерага мара ма яйта елкана еш йола иллюминаци. Елка сийрдаякхара йола электролампаш низковольтни — 12 вольтага кхаччалца — мара хила йиш яц. Цига лелае еза электрооборудовани заводо хьаь а разделительни трансформаторга гIолла елках дIатесса а хила еза, нагахьа санна «Электросбыта» нарядбокъон укх тайпара документаш дале:

а) электричествага хьажара бехктокхаме вола II-чул чукьнахьа йоаниш квалификационни группа йолаш саг оттаварах дола приказ;

б) кердача шера хетаьча елка юхара цIера кхерамзлен инструкци;

в) электросета изоляце сопротивлени йиста протокол.

5. Иллюминаци еш пайда эца йиш яц полихлорвиниловни изоляци йолаш ярашкаре дIакйоаккхача звонкови радио проводах.

6. Елка цIей дездеча хана мегаш дац:

а) помещене моллагIа тайпа фейерверк, бенгальски цIераш, магии лотае, хлопушкаш етта;

б) елка чакхйоаккхача хена цIагIара сердал йоае;

в) оттаьча нормал совгIа цIей дездеча нах гулбе боамбех, кьхатах е из санна атта лоталуча материалех яь костюмаш тIаюха нах тIабита;

7. Елка цIей дIадоладале лампаш йоагий, цIи йовча хIамашца помещени Iалашъьйий; де деза кхыдола цIера кхерамзлен гIуллакхаш чакхдаьхадий хьана веза. Электротехниках кхеташ вола саг даим елкага бIаргалокхаш хила веза цIей дездеча денoшка, из лота ца алийтара. Иллюминаци кхоачамбоацараш долаш хуле (провод бIовхлой, лампочкаш йовш-леталуш хуле, сийгаш ухе) дIаяккха еза.

8. Елка цIей дездеча хана противопожарни кхерамзлена бехктокхаме болча наха эвакуаце план оттаве еза, из Iомае еза елка цIей чакхдоаккхача дакъа лоацаш болча учреждене берригача болхлошка.

9. Елка цIей чакхдоаккхача хана еррига наIараш хьаелла еза. Царех хIаранена хьалхашка учреждене болх беча нахах дежурни оттаве веза.

Нохч-ГIалгIай АССР МВД УПО, республикански шийн лоIамера пожарни общество.

РАДИО

24 ДЕКАБРЬ

6.00 — «ЮртIарча гIишлоенай деноиш» (гIалгIай меттала).
6.45 — Хоамаш.
6.50 — Передачий программа (эрсий меттала).
6.57 — Передачий программа (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
8.20 — «Уманlено» яха радиожурнал (нохчий меттала).
8.40 — ДIадоах М. Озиевас (гIалгIай меттала).
12.15 — «Хьалхарча мутIарашна — коммунисташ» (нохчий меттала).
12.30 — «Гахаларча деш Iемаштu» (эрсий меттала).
12.40 — Хоамаш.
12.45 — «ТолажагIа йолча шиста эффективность» (гIалгIай меттала).
18.15 — Передачий программа. Хьоттамах бола доаш (эрсий меттала).
18.16 — «Микрофонаца Грозне гIолла». Радиовыпуск (эрсий меттала).
18.31 — «РадиоладуегIаршой дехарех оттаьаь концерт» (эрсий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
19.30 — Хоамаш.
19.40 — «Дега хьехамагIа» (нохчий меттала).
20.00 — «Йиша доттаIлашка». Концерт.
20.20 — Даймехках дола ешаш.
21.00 — Шерна ерзача лирий концерт.

25 ДЕКАБРЬ

6.30 — «ЮртIара IуйренаIш» (эрсий меттала).
6.50 — Передачий программа (эрсий меттала).
6.57 — Передачий программа (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.40 — С. Димаев «Скрипкании фортепьянони йола соната» (гIалгIай меттала).
12.15 — «Агенст». Радиожурнал (гIалгIай меттала).
12.33 — Музыка (гIалгIай меттала).
13.45 — «ЮртIара вахарь» (гIалгIай меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
19.30 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — «Цхьан трагеди яхь лат». Музыкально - литературни композици.
19.57 — «Моттигерча композиторий лирически иллеш». Концерт (нохчий меттала).
20.56 — «Сакъердамеча талгIа тIа» (гIалгIай меттала).
21.25 — «Нохч-ГIалгIайчен композиторий иллеш». Концерт (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грозней моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а долаш, малхбоалехьара секунде 0—3 метр чIоагIа мух а хьекхаш хиле фегара температура республике 3—8, Грозне 5—7 градус йоакал йолаш хиле тарлу.

Кхоана моркхаш а йолаш, йоачан а доалаш. Цхьайолча моттигашка дохк а доалаш, тайн - тайпарча оагIонашкахьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилее фегара температура бийсана —4+1, дийнахьа +5+10 градус йолаш хилее тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмош — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерен, шоаттен деношка

СФ05369. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4891.